БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 110 (19.781). ● 1987 йил 14 май, пайшанба ● Баҳоси 3 тийин.

● МУСОБАҚА КУНДАЛИГИ

Планга қўшимча металл

● **Ўзбекистон металлургия заводи электр пўлат қуйиш цехининг Ю. Мамиев бошлиқ бригадаси пландан ташқари 965 тонна ва А. Нигматуллин бошлиқ бригада эса пландан ташқари 490 тонна металл берди.**

Май кунларида прокат цехининг коллективи ҳам худди шундай унум билан ишламоқда. П. Киндинов бригадаси топшириқдан ташқари 450 тоннадан кўп олий сифат сортли металл прокат тайёрлади. Бу ерда 1988 йилга мўлжалланган меҳнат унумдорлигига эришилди.

Анъаналарга содиқ қолиб

● **Металл конструкциялар цехи Юрий Асеев бошлиқ комсомол-ёшлар бригадасининг ишчилари «Подъемник» ишлаб чиқариш бирлашмасида меҳнат вахтасининг ғолиблари деб топилди.**

Бригада июнь ойининг ишлаб чиқариш топшириғини бажарди. Пландан ташқари турли моделлардаги кранлар учун ўнлаб кабиналар тайёрланди.

Ю. Асеев бошлиқ комсомол-ёшлар коллективи беш йиллик икки йили планини Улуғ Октябрнинг 70 йиллигигача бажаришга қарор қилди.

● МЕҲНАТ ВАХТАСИ ҒОЛИБЛАРИГА ТЕНГЛАШИНГ!
● ЗАВОД УЗ ХАРАЖАТЛАРИНИ УЗИ ҚОПЛАЙДИ
● ЧОРВА ОЗУҚАСИ ЖАМҒАРИШДА ҒАНИМАТ ДАМЛАРНИ БОЙ БЕРМАЙЛИК!
● КАДРЛАР ҚУНИМСИЗЛИГИ ТАСОДИФИЙ БУЛМАЙДИ

ОЛИМ МЕҲНАТИ

Қайта қуриш ва социал иқтисодий тараққиётга илм-фан ҳиссаси

Олим меҳнати — куч-ғайрат зўр бериб сарфланиши талаб этиладиган изланишдир. Республикамиз олимлари КПСС XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленуми қарорлари асосида кенг миқёсли ва мураккаб вазифаларни муваффақиятли адо этиш учун курашмоқдалар. Фан-техника тараққиётини тубдан жадаллаштириш, янги туркум техникани, принципиал янги технологияларни кенг кўламда жорий этиш интенсивлаштиришнинг бош омили бўлмоқда.

Республикамизнинг академияга мансуб ва тармоқ бўйича ўнлаб илмий-тадқиқот институтлари, олий ўқув юртлари, конструкторлик бюролари, тажриба экспериментал базалар, кўпдан-кўп завод лабораториялари бор. Бу соҳада 80 мингдан кўпроқ киши, шу жумладан 1200 фан доктори ва 15 мингдан кўпроқ фан кандидати иштирок этаётир. Олимларнинг тинимсиз изланиши туфайли бир қанча илмий кашфиётлар, техникавий ечимлар мамлакатимизда ҳам, чет элларда ҳам эътироф этилди.

Бироқ республика Фанлар академияси қайта қуришга дадиллик билан киришмаётир. Илмий коллективлар иши ҳали ҳам суст мувофиқлаштирилаётир, яхши йўналтириб турилмаётир, илмий-тадқиқотлар самарадорлигини ошириш чоралари кўрилмаётир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг V пленуми бу ҳолни ҳақли равишда танқид қилди. Ҳақиқатан академия институтларида меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шароитларига ўтиш ва илмий ходимларни аттестациядан ўтказиш ишлари юзаки амалга оширилди.

«Биз ҳали қайта қуришнинг илк босқичида турганлигимизни равшан англаб олишимиз лозим, — деб таъкидланди КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленумида. — Асосий ва энг мураккаб иш олдинда турибди. Қатъият билан қадам-бақадам, ҳеч иккиланмай олға бориш, бажарилган ишга сергаклик билан баҳо бериш, хатоларни тузатишдан чўчимаслик, вужудга келаётган вазифаларни ҳал этишнинг янги усул ва методларини излаб топиш, белгиланган мақсад сари албатта ҳаракат қилиб боришга эришиш керак». Бунинг учун ҳар бир олим актив дадил, ижодий, билимдонлик билан ҳаракат қилиши, ҳаракат қилиши ва яна ҳаракат қилиши керак.

Илмий-тадқиқотлардан беқиёс кўп самара олиш зарурлиги талаб қилинмоқда. Бунинг учун фан-техникани ишлаб чиқариш билан боғлайдиган ҳамма бўғинлар таҳлил этилиши ва мустаҳкамланиши лозим. Республика Фанлар академияси бу борада илмий кучларини жой-жойига қўйишни белгилаб берувчи бош штаб бўлиши зарур.

Республика Фанлар академияси бўлимлари аҳволини тубдан ўзгартириши, уларнинг ҳуқуқларини кенгайтириши, роли ва масъулиятини ошириши шарт. Қайта қуриш ҳар бир ишни амалий изга кўчиришга ундамоқда. Иқтисодий ва социал тараққиётнинг энг муҳим талаблари асосида вазифалар яна ҳам аниқроқ белгилаб олиниши зарур.

Кадрлар билан узлуксиз иш олиб бориш асосий вазифадир. Бу ҳар бир партия ташкилотининг диққат марказида туриши керак. Фанлар академиясида ҳозирги вақтда эллик ёшдан кичик бирорта ҳам академик йўқ, фан докторларининг ўртача ёши пенсия ёшидан юқори. Фан-техника тараққиётини белгиловчи Физика-техника ва Электроника институтларида ўтган йили бирорта докторлик диссертацияси ҳимоя қилинмади.

Ниҳолсиз гуркираб ўсадиган ўрмон бўлмаганидек, чин олимни ҳам шогирдларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Шундай экан, фан-техникада мураббийчилик ҳаракатини кенг ёйиш керак. Бунга эътибор бермаслик илмий ўринбосарлар тайёрлаш ишининг сустлашишига олиб боради. Амалда шундай бўлмоқда. Ўтган беш йилликда 350 дан кўпроқ аспирантнинг фақат 14 нафари кандидатлик диссертациясини вақтида ҳимоя қилганлигини айтиш кифоя. Илмий кенгашлар, бошланғич партия ташкилотлари ёш олимлар билан ишлашни тубдан яхшилашлари талаб қилинади.

Мажлисбозлик ва қоғозбозликка қатъиян чек қўйиш керак. Республика Фанлар академияси президиуми ва унинг бюроси йиғилишлари анча камайтирилди. Афсуски, қоғозбозликни кескин қисқартиришга ҳалигача эришилгани йўқ.

Илм-фан йўлида тинимсиз изланаётган, қайта қуришни амалда адо этаётган олимлар фаолиятига алоҳида эътибор билан ёндашиш зарур. Олий ўқув юртлари илмий потенциалидан янада самарали фойдаланишни йўлга қўйиш шу куннинг муҳим вазифасидир. Ҳозирда бир қатор фан докторлари ва кандидатлари илмий-тадқиқот ишларидан йироқлашиб бораётгани сир эмас. Фаннинг иқтисодий механизми, унинг ишлаб чиқариш билан ўзаро боғланиши янада такомиллаштирилиши, илмий коллективлар ва айрим ходимларни моддий рағбатлантириш уларнинг фан-техника проблемаларини ҳал этишга қўшган реал ҳиссаси билан узвий равишда қўшиб олиб борилиши лозим.

Область, шаҳар, район партия комитетлари илмий-тадқиқот, лойиҳа конструкторлик муассасалари ишини ташкил этишни тубдан қайта қуришга чинакам киришишлари зарур. Бошланғич партия ташкилотлари иш натижалари учун маъмуриятдан талаб қилишлари, илмий-техника планлари бажарилишини барбод этаётган коммунистларга принципиал баҳо беришлари, тадқиқотларга ажратиладиган пул маблағларидан самарасиз фойдаланиш фактларига муросасиз бўлишлари керак.

Меҳнат ва илм-фан ҳамкорлиги яратувчилик йўлидаги муҳим қадамдир. Бу ҳамкорлик машинасозлик, технология жараёнларини механизациялаш, экология ва социология сингари республикамиз учун ҳаётий истиқболли йўналишларда айниқса муҳимдир.

Кейинги йилларда фан ва техника ютуқларини жорий этишни жадаллаштириш ва илм-фанни ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлашда илғор ва самарали усуллардан кенг қўлланилмоқда. Бу илк бор тармоқлараро илмий-техника марказларига тааллуқлидир. Ўтган йили иккита мана шундай марказларнинг ташкил этилгани ҳам бежиз эмас.

Юқори сифатли пахта териш техникасини яратиш бўйича тармоқлараро илмий-техника маркази иш бошлади. Ўтган йилги пахта йиғим-терим мавсумида учта экспериментал пахта териш машиналари намуналари синовдан ўтди. Бу марказ 2000 йил бошларида ишлатиладиган янги турдаги машиналар яратишнинг муваффақиятли гарови бўлиши керак. Пахтакорлар ҳар томонлама такомиллашган пахта териш машинасини ҳамон орзиқиб кутмоқдалар. Марказ раҳбарлари, олим ва конструкторлар ана шундай юксак самара билан ишлайдиган машина яратишга алоҳида эътибор беришлари лозим. Бу муаммони ҳал этишга олим ва конструкторлар, новаторлар ва ихтирочилар кенг жалб этилиши зарур.

Олимлар Улуғ Октябрь социалистик революциясининг шонли 70 йиллик юбилейини муносиб кутиб олиш учун масъулият ва изланувчанликни янада кучайтирмоқлари даркор. Академия бўлимлар фаолиятини янада активлаштирилиши, қайта қуришни ҳар бир олим ўзидан бошлашга, социал-иқтисодий тараққиётга илм-фан ҳиссасини кўпроқ қўшишга интилиши зарур. Бу илмий ечимлар, олим меҳнати самарадорлигини оширишнинг муҳим шартидир.

УЛУҒ ОКТЯБРЬ ЮБИЛЕЙИ ШАРАФИГА

ПИЧАН ЎРИМИ ҚИЗҒИН

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ. Бу йил Боботоғ этакларида табиий ўт мўл бўлди. Шу туфайли ҳам Қумқўрғон районидаги Гагарин номли давлат наслчилик заводи чорвадорлари ўз олдиларига икки йилга етадиган озуқа жамғариш вазифасини қўйганлар. Пичан тайёрлашда ўнта механизациялашган бригада иштирок этаётир. Механизаторлардан Эштой Зиёдов ва Дўстмурод Ўруновлар пичан ўримида байроқдорлик қилишмоқда.

СУРАТЛАРДА: механизаторлар Э. Зиёдов (чапда), Д. Ўрунов ва пичан ўрим-йиғим пайти.

И. ХЎЖАЕВ фотоси (ЎзТАГ).

● *Қайта қуриш чорраҳаларида*

ИНСОНГА ҒАМХЎРЛИК — САМАРАЛИ МЕҲНАТ ГАРОВИ

Ленинск шаҳрида иш деганингиз жуда кўп, ҳамма ерда одам керак. Лекин бу ердаги авторемонт заводига ишга кирмоқчи бўлган юз киши навбатда турибди. Уларнинг ишга қабул қилинг, деб сўраган аризалари кадрлар бўлимида тахланиб турибди. Лекин бир йил бўлиб қолдики, янги ишчилар қабул қилишга эҳтиёж йўқ.

Бунинг сабаблари оддий: меҳнат қилиш ва дам олиш учун заводда яхши шароитлар яратилган. Шаҳарнинг кўпгина корхоналарида, қўйинчи, бутун Андижон областида ана шундай шароитларни орзу қилишади.

Завод дарвозахонаси ёнида савдо дўконлари, маиший хизмат комплекс қабул пункти, ишчилар ошхонаси жойлашган. Ошхонадаги овқатлар шаҳарда энг арзон, лекин ширин ва тўйимли. Заводнинг 2,2 минг квадрат метр майдонни эгаллаган теплицасидан ошхонага йил бўйи кўкат ва сабзавот келиб туради. Теплицани, шунингдек кўпгина социал-маданий ва маиший объектларни ишчиларнинг ўзлари ҳашар қилиб қуришган. Ёрдамчи хўжаликдан ошхонага ҳар куни 60 литр сут ҳам келиб туради.

Заводнинг болалар боғчаси ҳам ана шу «имтиёзлардан» фойдаланади. Чунончи касаба союз комитетида боламни ясли ва боғчага олинг, деган биронта ариза қолмаган. Ҳамма талаблар қондирилган.

Яна завод территориясига қайтамиз: цехлар ёнида спорт, соғломлаштириш маркази жойлашган. У ҳам неча бор қилинган ҳашарлар натижасида вужудга келган. Усти ёпилган ва суви иситиладиган ҳовуз, гимнастика зали, дам олиш хоналари, тренажерлар зали, ҳаммом, душхона, медпункт бор.

Спорт маркази дарров манзур бўлди-қолди. Илгари ишчилар ишдан кейин уйига, баъзилар эса майхоналарга ошиқардилар. Энди бўлса бошқача қизиқишлар пайдо бўлди — спорт билан шуғулланиш имконияти бор. Спортнинг завқи майхоналарникидан жозибалироқ бўлиб чиқди. Дам олиш кунлари спорт марказига оилалар билан келишади.

Қизил бурчаклар, дам олиш ва руҳий хордиқ чиқариш хоналари ташкил этишни ишчиларнинг ўзлари таклиф қилдилар. Дирекция ишчиларни қўллаб-қувватлаб, хоналар ажратиб берди.

Яна хашар қилинди. Эндиликда дам олиш жойлари кўм-кўк ва гулларга бурканган. Ҳуллас, киши хордиқ чиқариб, куч-қувват тўплаб, яна иш бошлай олади.

Лекин ҳозирча завод ўз кучи билан уддалай оладиган проблемаларгина ҳал этилган. Завод магнитофон ва музика аппаратлари харид этиш учун Маданият министрлигига пул ўтказганига тўрт йил бўлиб қолди. Минглаб сўм берилган бўлса-да, арзимас нарсалар олинди. Ишчилар яқинда бўлиб ўтган область семинар-кўригида шулар ҳақида гапирдилар. Семинар кўрикда бошқа корхоналардан келган вакиллар меҳнатни ва дам олишни қандай ташкил этиш кераклигини ўргандилар. Заводдагилар Маданият министрлигини тинч қўйишадиган эмас.

Кўпгина корхоналарда уй-жой оз, деб нолишади. Ленинск авторемонт заводида эса социал тараққиёт планига мувофиқ заводнинг ҳамма ишчилари 1992 йилга бориб уй-жой билан тўла-тўкис таъминланишини ҳамма билади. Навбатдаги 32 квартирали уй муддатидан бир ой илгари, июнь ойи бошларида битказиб топширилади. Бўлғуси хонадонларнинг қурилишда иштирок этишлари ишларни тезлатишга ёрдам берди. Улар асосий ишларидан бўш вақтларида қурилиш майдонига келиб ишламоқдалар. Навбатдаги уй 48 квартирали бўлади.

— Йил бошидан бери ўз харажатларимизни ўзимиз қоплаш йўлига ўтганмиз, дейди завод директори Ш. Аҳмаджонов. — Яхшироқ ишласак, пландан ташқари фойда ҳисобидан социал-маданий ва маиший объектларни тез ривожлантира олишимизни ҳаммага батафсил тушунтириб бердик. Шундай қилиб, биринчи кварталда мана шу мақсадларга ва илғорларни мукофотлашга 65 минг сўм йиғилиб қолди.

Мана шу маблағ ҳисобидан 180 ўринли яна битта ошхона ва буфет, спорт зали, физиотерапия кабинетларини қуриш мўлжалланади. Планда дам олиш зоналарини барпо этиш ҳам бор.

Инсон ҳақида ғамхўрлик билан меҳнат самараси чамбарчас боғланиб кетганлиги ҳақ экан. Йил бошидан бери қўшимча маблағ сарфламай, меҳнат унумдорлигининг ўсиши ҳисобига маҳсулотнинг кўпайиши 7 процентни ташкил этди. Шартномадаги мажбуриятларнинг 100 процент адо этилаётганлиги ҳам қайта қуриш шароитларида коллектив жуда яхши ишлаётганлигининг кўрсаткичидир.

Эндиликда буюртмачилар эскириб кетган автомобилларини ремонтга топширган кунларининг ўзидаёқ ўрнига ҳали буёғининг ҳиди кетмаган тайёр «ЗИЛ»ларни олмоқдалар.

Бу ерда бир йилда 1700 тадан кўп автомобиль ремонтдан чиқарилмоқда, кўпгина запас қисмлар тайёрланмоқда, чиқитлардан эса халқ истеъмоли моллари ясалмоқда.

Завод яна икки вазифани муваффақият билан адо этмоқда — «МАЗ» ва «КамАЗ»лар учун ярим прицеплар ясамоқда ҳамда пахта ташийдиган прицепларни ремонт қилиб бермоқда.

Семинарда қизиқарли ишлар кўп бўлди. Чунки авторемонт заводи ҳал этган проблемалар бошқалар учун ҳали мушкулот бўлиб турибди. Ўша болалар боғчаларини олайлик. Шаҳарда икки минг кичкинтой навбатда турибди. Авторемонтчи бўлишни хоҳловчилар навбати нима учун кўпайиб кетаётганлигининг сабабларидан бири шу бўлса керак.

Шаҳардаги тикув фабрикаси, ғалла қабул қилиш корхонаси, шаҳар маиший хизмат кўрсатиш корхоналари бошқармаси, 84-автокорхона ходимлари учун ҳанузгача биронта уй қурмаган. План ва мажбуриятларини доимо бажара олмаётганлар орасида айни шулар бўлиши тасодифий бўлмаса керак. Улардаги кадрлар қўнимсизлиги ҳам тасодифий эмасдир.

Лекин шаҳарда социал-маданий ва маиший корхоналар секин ривожланаётганлигининг субъектив сабабларидан ташқари, битта объектив сабаби ҳам бор. Иморат қуриш учун ер олиш қийин. Ленинскда бўш ер қолмади, деса бўлади. Июнь ойида ярим асрлик юбилейини нишонлайдиган шаҳар эса ҳамон ўсиб бормоқда. Афтидан шаҳар чегарасидан ташқарига ҳам чиқадиган пайт етганга ўхшайди. Бу масала ижроия комитетга ҳавола.

Авторемонтчилар тажрибасининг кўрсатишича, қолган кўпгина проблемаларни истак бўлса ўзлари ҳал этиб юборсалар бўлади.

Ленинск, Андижон области.

К. НИЗОМОВ, ЎзТАГ мухбири.

Тинчлик ва ҳамкорлик мустаҳкамланаверсин

Ўзбекистонда Жаҳон Тинчлик кенгашининг даъватига биноан ўтказилаётган Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик учун урушга қарши ҳаракат ҳафталиги давом этмоқда.

Тошкент халқ хўжалик институтида 12 май куни бўлиб ўтган кўп кишилик митингда шаҳар олий ўқув юртларида таълим олаётган чет эллик студентлар қатнашдилар.

Митинг қатнашчилари қабул қилган резолюцияда советлар мамлакатининг тинчликсевар сиёсатини астойдил қўллаб-қувватлашларини айтдилар, империалистик доиралар авж олдираётган қуролланиш пойгасига қарши қаттиқ норозилик билдириб, эзгу ироДали барча кишиларни тинчлик учун курашга даъват этдилар. Улар «халқларнинг тинчликка даъвати» остига имзо чекдилар.

Тошкент тўқимачилик комбинатида, Қорақалпоғистон АССРдаги «Будённий» номли совхозда, халқаро миқёсда юк ташувчи «Совавтотермез» Термиз автотранспорт корхонасида, Сирдарё паррандачилик-наслчилик фабрикасида, Жиззахдаги «Швейтрикотажбит» ишлаб чиқариш бирлашмасида, республиканинг бошқа меҳнат коллективларида ҳам урушга қарши митинглар бўлиб ўтди.

Сўзга чиққан кишилар Ўзбекистон меҳнат аҳли зарбдор меҳнат билан тинчликни мустаҳкамлашга, КПСС XXVII съезди қарорларини бажаришга, Улуғ Октябрнинг 70 йиллигини муносиб кутиб олишга интилаётганлигини таъкидладилар.

(ЎзТАГ).

Афғонистонлик дўстлар республикамиз меҳмонлари

Афғонистон Демократик Республикаси шимолий вилоятларининг делегацияси бир ҳафта давомида Ўзбекистон ҳаёти билан танишди. Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитетининг «Шимол» зонасидаги вакили Муҳаммад Шариф бошчилигидаги делегация составида АХДП вилоят комитетларининг секретарлари, халқ вакиллари Шўролари ижроия комитетларининг раислари, Балх, Жовузжон, Бағлон ва Саманган вилоятлари ишчилари, деҳқонлари, руҳонийларининг намояндалари бор эди. Улар билан дўстона алоқа боғлаган Сурхондарё, Фарғона, Самарқанд, Тошкент областларининг делегациялари апрель ойининг охирларида шу вилоятларга бориб келган эдилар.

Афғонистонлик дўстлар тўрт группага бўлиниб, Ўзбекистоннинг тўрт областида бўлдилар. Улар экономика ва маданиятни ривожлантиришда Ўзбекистон меҳнаткашлари Совет ҳокимияти йилларида қандай муваффақиятларга эришганликларини ўз кўзлари билан кўриб ишонч ҳосил қилдилар. Меҳмонлар қўшни Сурхондарё областининг турмушини алоҳида қизиқиш билан кўздан кечирдилар.

Меҳмонлар Шеробод дашти хўжаликларида бўлдилар, деҳқонларнинг меҳнати ва турмуши билан танишдилар.

— Деҳқонларингиз қандай яшаётганликларини ўз кўзим билан кўриб қувондим, — деди Қулмадад қишлоғидаги АХДП ташкилотининг секретари Муҳаммад Зоҳир. — Бу ерда кўрганларимиз халқ ҳокимияти йилларида ўз ҳаётимизни қандай қуришимиз кераклигини кўрсатиб турибди.

«Совавтотермиз» корхонасининг раҳбарлари билан амалий суҳбат бўлди. Юк ва пассажир ташишни кенгайтириш ҳақида гаплашиб олинди.

Афғон руҳонийларининг намояндалари диний маросимлар ўтказиладиган жойларга бордилар, диндорлар билан суҳбатлашдилар. Совет Иттифоқида тўла виждон эркинлиги бериб қўйилганлигига, диндорлар, хусусан мусулмонлар таъқиб қилинмоқда деб реакцион тарғибот оммалаштираётган миш-мишлар — империалистларнинг ғирт уйдирмалари эканлигига ишонч ҳосил қилдик.

Афғонистон делегациясининг аъзолари республикада бўлган вақтларида Ғалаба куни байрамига бағишланган тадбирларда қатнашдилар. «Совет кишилари Улуғ Ватан уруши йилларида Улуғ Октябрь ғалабаларини ҳимоя қилиш йўлида жон фидо қилган кишилар хотирасини нақадар ардоқлаётганликларини, Ўзбекистон меҳнаткашлари Октябрь революциясининг 70 йиллигини нишонлашга нақадар завқ-шавқ билан тайёгарлик кўраётганликларини билиб олдик. Совет кишилари тинчликни хоҳлашларига, улар урушга қарши эканликларига ишончимиз комил бўлди», дейишди меҳмонлар.

Делегация аъзолари Ўзбекистон шаҳарларидаги тарихий ёдгорликлар ва музейлар билан, меҳнат коллективларининг ҳаёти билан танишдилар.

— Ўзбек дўстларимиз бизга бераётган дўстона ёрдамни ҳеч қачон унутмаймиз, — деб уқтирди АХДП Марказий Комитетининг аъзоси, Мозори Шариф шаҳридаги азотли ўғитлар заводи партия комитетининг секретари Муҳаммад Юнус. — Сизларнинг бой тажрибангиз янги ҳаёт қуришда бизга ёрдам беради.

Афғонистон шимолий вилоятлари вакилларининг Тошкент шаҳри ва пойтахт областини кўздан кечириши, Чирчиқ, Янгийўл саноат корхоналарини, совхоз ва колхозларни, социал-маданий объектларни бориб кўриши уларда ёрқин таассурот қолдирди.

Меҳмонлар В. И. Ленин Марказий музейи филиалини, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасини, В. И. Ленин номли Тошкент Олий Умумқўшин командирлари билим юртини, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния назоратини бориб кўрдилар. Улар Акмал Икромов районидаги «Шарқ юлдузи» маҳалласида, тошкентликларнинг хонадонларида бўлдилар. Маҳалла комитетидаги учрашувларда унинг раиси О. Умархўжаева одамлар турмушида хотин-қизлар кенгашларини роли ҳақида, маҳалла ички турмуши масалаларини ҳал этишда ўзи-ўзини бошқариш йўлга қўйилаётганлиги ҳақида гапириб берди.

Учрашувлардан бирида Саманган вилоятидан келган деҳқон Мирзо Ғуломали бундай деди:

— Биз кўрган нарсаларимизни унутиб бўлмайди. Биз совет халқининг афғон халқига дўстона муносабатлари самимийлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдик ва Ўзбекистон областлари билан Афғонистон шимолий вилоятлари ўртасидаги дўстлик мустаҳкамланиб, кенгайиб бораверишига аминмиз.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида делегация аъзолари билан суҳбат бўлди.

* * *

13 май куни Афғонистон шимолий вилоятларининг делегацияси Ватанига жўнаб кетди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНИ

Швейцария Меҳнат партияси Марказий контрол комиссиясининг раиси А. Маньен Ўзбекистон ҳаёти билан танишмоқда.

Швейцариядан келган меҳмон В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалини, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасини бориб кўрди, «СССР 50 йиллиги номидаги Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлди, республика пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский А. Маньенни қабул қилдилар.

(ЎзТАГ).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ «МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ СИЕСИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ ЎҚУВ СИСТЕМАСИНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ» ЛОЙИҲАСИНИ МУҲОКАМА ҚИЛАМИЗ

ЖОНЛИ МУЛОҚОТ КУЧИ

Йил бошидан бирлашмамизда давлат қабули тўла жорий этилди. Бу жараён бошқа баъзи жойлардаги каби маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръати ва план кўрсаткичларига салбий таъсир этгани йўқ. Негаки, биз бу босқичга ўтиш учун пухта тайёрланиб, барча чора-тадбирларни кўргандик. Бу борада, айниқса, план топшириқларининг бажарилиши идеологик жиҳатдан таъминлангани яхши натижа берди.

Биринчи квартал плани барча соҳалар бўйича ошириб бажарилди. 3855 минг сўмлик ўрнига 4014 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Биринчи квартал якуни бўйича бирлашмамиз коллективи СССР Оғир машинасозлик саноати министрлиги ва тармоқ касаба союзлари Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан тақдирланди.

Бу ютуқларга эришишда, албатта, идеология фронти ходимларининг ҳам ҳиссаси катта бўлди. Улар ҳар бир ишчининг масъулиятни чуқур ҳис этишига, топширилган вазифани равшан англаб олишига яқиндан ёрдам бердилар. Партия ташкилоти айниқса бу соҳада сиёсий ва иқтисодий таълим системасининг ролини оширишга алоҳида аҳамият берди. Ҳар бир машғулот коллектив ҳаёти ҳамда ишлаб чиқаришга доир конкрет мисоллар билан боғлаб олиб борилгани ишчи ва мутахассисларнинг меҳнат фаолиятига самарали таъсир кўрсатяпти.

Бирлашмамизнинг барча цех ва бўлимларида икки ва уч сменали иш жорий этилгани ишчилар орасида ўқув-тарбиявий ишларни олиб боришда жиддий қийинчиликлар туғдирмоқда. Бу партия ташкилотидан янада тадбиркорлик билан ишлашни талаб этади, албатта. Пропагандист, лектор ва сиёсий ахборотчилар етишмаётганлиги сабабли биринчи сменада коллектив ўртасида машғулот олиб борган пропагандистни иккинчи сменада ҳам иш олиб бориш учун таклиф этишга тўғри келяпти. Бошланғич партия ташкилоти бу масалани ижобий ҳал этиш учун иккинчи сменада меҳнат қилаётган сиёсий жиҳатдан етук, бирлашма ҳаёти ва фаолиятини пухта биладиган олий маълумотли мутахассислар орасидан пропагандист кадрлар етиштиришни режалаштирди. Шу мақсадда партия комитети ҳузурида пропагандистлар ўқувини ташкил этдик. Энг тажрибали пропагандистлардан С. Зимин, И. Бутенко, А. Уразай, С. Воронов ва Г. Глазманлар бу соҳада айниқса бизга яқиндан ёрдам беришяпти. Уларнинг ҳар бири ёш пропагандистларга мураббийлик қилиб, ўз тажрибаларини ўргатмоқда.

Шу кунларда корхонада ўттиз нафар пропагандист, олтмишга яқин лектор ва сиёсий ахборотчи актив иш олиб боряпти. Сиёсий ва иқтисодий таълим мактабларида энг актив ишчи ва ходимлар ўз билимларини оширмоқда. Улар бирлашмада фан-техника ва илғор технологияни жорий этиш, маҳсулот сифатини янада яхшилаш соҳасида белгиланган тадбирларни амалга оширишда ва бу ишга барча ишчиларни кенг жалб этишда маъмурият ва партия ташкилотига яқиндан ёрдам бермоқдалар.

Жадаллаштириш ва қайта қуриш идеология ходимларидан ҳам ўз фаолиятларида жиддий ўзгаришлар ясаш, иш услубларини янгилашни талаб этмоқда. Бу КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми қарорларида, шунингдек, КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқув системасини қайта қуришнинг Асосий йўналишлари» лойиҳасида ҳам алоҳида таъкидланди.

Бирлашма коммунистлари очиқ партия йиғилишида бу муҳим ҳужжатларни атрофлича муҳокама қилдилар. Шунингдек барча цех ва бригадаларда ҳам Асосий йўналишлар лойиҳаси чуқур ўрганилмоқда. Лойиҳани муҳокама қилиш жараёнида ишимизда айрим камчиликлар борлиги ҳам сезилиб қолди. Масалан, комсомол сиёсий ўқувига унчалик жиддий эътибор берилмас эди. Комсомол ўқувининг шу кун талабидан орқада қолаётгани партия йиғилишида қаттиқ танқид қилинди. Партия комитети бу камчиликларни тугатиш учун зарур чора-тадбирларни кўрди.

Партиямизнинг сиёсий ва иқтисодий ўқув системасини қайта қуриш ҳақидаги ҳужжати партия ташкилотлари ва меҳнат коллективларида муҳокама қилинаётган вақтда кўпгина таклиф ва мулоҳазалар ҳам айтилмоқда. Мен қуйида ана шу таклифлардан баъзиларини айнан келтираман. Жумладан, лойиҳанинг V қисмида «1988 йилдан бошлаб» деб бошланадиган абзацдаги **«кўргазмали ва овозли қўлланмаларга обуна ташкил қилинсин, улар ўз вақтида етказиб берилиши таъминлансин»**, деган жумладаги **«таъминлансин»** сўзидан кейин **«ва бу ишнинг қандай амалга оширилаётгани қаттиқ назорат қилиб борилсин»** деб қўшиб қўйилса мутасадди ташкилотлар зиммасига янада кучлироқ масъулият юклатилган бўлар эди.

Шунингдек, лойиҳанинг VI қисмида **«Кадрларнинг назарий тайёрлиги»** абзаци **«ва бу ишда қаттиқ партиявий контрол ўрнатиш лозим»** деб тўлдирилиши зарур.

Бирлашма партия ташкилоти КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми қарорлари асосида партия сиёсий маорифи ва иқтисодий таълим системаси ишини қайта қуришга жиддий киришди. Биз бу ишни КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқув системасини қайта қуришнинг Асосий йўналишлари» лойиҳасидан келиб чиқадиган вазифалар асосида олиб борамиз.

В. БОРИСОВА,
Тошкент шаҳридаги «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитети секретари.

СССР ҲАЁТИДАН БИР КУН

Бундай йирик миқёсда фото суратга тушириш СССР территориясида ҳали бўлмаган. 15 майда 100 та энг яхши фото усталари (АҚШдан 30, Ғарбий Европадан 20, Совет Иттифоқидан 40 ва бошқа социалистик мамлакатлардан 10 киши) мамлакатимизнинг турли бурчакларига йўл оладилар. Улар Совет Иттифоқининг барча сарҳадларида — Львовдан Чукоткагача — совет кишиларини суратга тушурадилар. Тахминан 3 мингта пленкага 100 мингдан зиёд кадр туширилади. Фото усталари олдида совет кишилари ҳаётини атиги 24 соат ичида «пайқаб» олиб, бу йил Октябрь революциясининг 70 йиллигини нишонлайдиган СССР халқларининг унутилмас кўп қиррали портретини яратиш вазифаси турибди.

Бу тадбир ташкилотчилари — ношир Дэвид Коэн ва фотограф Рик Смолан «Коллинз Паблишерз» нашриёт корпорацияси ёрдамида мазкур суратларни кенг форматли альбом шаклида бутун дунёга тарқатишни мўлжаллашмоқда. Фотоальбом «СССР ҳаётидан бир кун» деб номланади. Тадбирни амалга оширишга «Новости» Матбуот агентлиги катта ёрдам беради.

«Биз турли ковакларга бош суқиб, йўқни йўндириб, борни кўпиртириб тасвирламоқчи эмасмиз. Бизнинг вазифамиз — фақат ҳақиқатни гапириш, — дейди Дэвид Коэн. — Ўйлаймизки, бу тадбир СССР ва АҚШ кишилари, қолаверса бутун дунё халқлари ҳам бир-бирларини тўлароқ тушунишлари ва билиб олишларига хизмат қилиши керак. Ниятимизни амалга оширишга мамлакатингизда юз бераётган ошкоралик ва қайта қуриш каби ажойиб жараёнлар ёрдам беради».

(АПН).

• ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

Ватан фарзандларини кутиб олмоқда

Афғонистондаги Совет қўшинлари чекланган контингенти составида интернационал бурчини бажариб бўлганларидан сўнг запасга бўшатилган аскарларни тантана билан самимий кутиб олиш Тошкентда яхши бир анъана бўлиб қолди. 12 май куни шаҳар жамоатчилиги, меҳнат коллективларининг вакиллари, студентлар ва пионерлар шундай учрашув учун аэропортга йиғилдилар.

Кобулдан учган ҳаво кемаси аэровокзалга кириб келмоқда. Ундаги интернационалчи-жангчилар Ватанига қайтмоқда. Йигирма яшар бу йигитлар машаққатли синовлардан ўтиб келмоқдалар — кўпларининг кўкракларида жанговар орден ва медаллар ялтирамоқда. Уларнинг жасоратлари, аскарлик бурчини бажарганликлари ана шу нишонлар билан тақдирланган.

Запасдаги сержант Андрей Плюхин кителига Қизил Юлдуз ордени билан «Жанговар хизматлари учун» медали тақилган. Бу десантчи босмачиларга қарши курашда Афғонистон аҳолисига кўп марта ёрдамга келган. Душманлар билан олишишларга ҳам тўғри келган. Энди у Ватанга қайтгач, тинч меҳнат қилиш орзусида.

Катта сержант И. Дунаев, сержантлар Ш. Аҳмадов, А. Хитров, Ю. Степанов, оддий аскар А. Сотниковнинг, армияда хизмат муддатини ўтаб бўлган бошқа аскарларнинг жанговар йўллари, ҳарбий хизматдаги муваффақиятлари ҳам мардлик ва жасорат нишонлари — жанговар мукофотлар билан тақдирланган.

Тошкентдаги ядро физикаси институтининг электрон ҳисоблаш машинаси техниги Нина Гавриловна Антипованинг бугунги шодликлари беҳад. Ўғли Глеб уйига қайтиб келди. Ўғлининг кўкрагида «Жасурлиги учун» иккита медали ярқираб турибди.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи сиёсий бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари генерал-майор Ю. И. Панкратов қайтиб келганларга мурожаат этиб бундай деди:

— Сиз интернационал бурчингизни шараф билан адо этдингиз. Бундан буён ҳам фидокорлик ва меҳнатда қаҳрамонлик тимсоли бўлиб қола билишингизга, интернационалчи-жангчи номини ҳамиша баланд кўтариб боравеpишингизга ишонамиз.

Духовой оркестр музикалари янграйди. Солдатлар қучоқлашиб, бир-бирларининг қўлларини маҳкам қисадилар. Аэропортдан уларнинг йўллари бутун бепоён Ватанимиз бўйлаб тарқайди, бу ердан жўнайдиган поездлар ва учадиган самолётлар уларни турли жойларга олиб кетади. Лекин Афғонистондаги икки йиллик қийин хизмат чоғида ёнма-ён турган жанговар биродарлар хотираси ҳар бирининг қалбида тоабад қолади. (ЎзТАГ).

БУЗИЛМАС ДЎСТЛИК РАМЗИ

Германия Демократик Республикасидаги В. И. Ленин номи билан боғлиқ ёдгорлик жойлари ГДР ва СССР халқлари ўртасидаги пролетар интернационализмининг, қардошларча бузилмас дўстликнинг рамзи ҳисобланади. Немис меҳнаткашлари жаҳондаги биринчи Социалистик давлат асосчиси хотирасини ёдларида муқаддас сақлайдилар.

Суратда: Лейпцигдаги ленинча «Искра» музейида. 1900 йилда бу ердаги чоғроқ босмахонада биринчи умумрус марксистик газетасининг илк сони чоп этилган эди.

АДН—ТАСС фотоси.

Вьетнам нефти— экспортга

ХОШИМИН, 11 май. (ТАСС). «Вьетсовпетро» Вьетнам — Совет қўшма корхонасининг интернационал коллективи қазиб чиқарган 90 минг тоннадан ортиқ дастлабки Вьетнам нефти ҳозирнинг ўзидаёқ чет эллик буюртмачиларга етказиб берилди, деб ёзади бугун «Сайгон Зяй Фонг» газетаси.

ВСР халқ хўжалигининг янги тармоғи бўлган нефть қазиб чиқариш саноати Совет Иттифоқининг кўмагида ташкил этилди ва ривожланмоқда. 1981 йилнинг ноябрида бунёд этилган биргаликдаги Вьетнам — Совет корхонаси Жанубий Вьетнамнинг курорт шаҳри Вунгтауни республиканинг саноат марказига айлантирди. Қудратли совет техникаси дастлабки қувурларни пармалаш, катта-катта нефть ва газ запасларини қидириб топиш имконини берди. Ҳозирги вақтда олис денгизда учта доимий денгиз платформаси ўрнатилган бўлиб, уларда нефть саноат кўламида қазиб чиқарилмоқда. Совет мутахассислари вьетнамлик нефтчиларнинг кўп минг кишилик малакали отрядини тайёрладилар.

Бу йил, деб ёзади газета, камида 270 минг тонна нефть қазиб олинади, ўн йилликнинг охирига бориб эса Вьетнам ўзини нефть маҳсулотлари билан тўла-тўкис таъминлай олади. Донгнай вилоятида Совет Иттифоқининг техникавий кўмаги билан мамлакатда биринчи нефть қазиб олиш комплекси қурилиши бошлаб юборилди.

ЭРОН—ИРОҚ ФРОНТИДА

БАҒДОД, 12 май. (ТАСС). Фронтнинг шимолий участкасида Ироқ қисмлари душманнинг жанговар позицияларига ҳужум қилиб, унинг аскар ва техникасига талафот етказди, сўнгра ўзи жойлашган районга қайтиб келди, деб хабар қилади бош ҳарбий қўмондонлик. Марказий участкада, Майсан секторида, Басрадан шарқда ва Фао ярим оролида Эрон қўшинлари йиғилган районлар тўпга тутилган ва маҳаллий аҳамиятдаги жанглар давом этган. Бир неча бронетранспортер ва тўп, еттита дала ўқ-дори омбори яксон қилинган.

НИКОСИЯ, 12 май (ТАСС). ИРНА агентлиги Эроннинг қирғоқ артиллерияси Абдаллаҳ бўғзида Ироқнинг ҳарбий катерига шикаст етказганлигини хабар қилди. Фронтнинг шимолий участкасидаги Панжвин, Саид—Содиқ районларида Эрон артиллериясининг актив ҳаракатлари натижасида душман қўшинларининг жилиши барбод этилган. Форс кўрфазида чет эл танкерига ҳужум қилинган.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ВЕНАГА КЕЛДИ

ВЕНА, 12 май. (ТАСС). Бугун В. В. Михайлов бошчилигидаги Совет делегацияси Марказий Европада қуролли кучлар ва қурол-яроғларни ўзаро камайтириш тўғрисидаги музокараларнинг навбатдаги даврасида қатнашиш учун Венага келди. Музокаралар 14 майда бошланади.

АФҒОНИСТОНДА ЯРАШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

КОБУЛ, 12 май (ТАСС). Демократик Афғонистон ҳукуматининг инсонпарварликдан иборат миллий яраш йўлини, қон тўкилишини тўхтатиш ва мамлакатда тинчлик ўрнатиш йўлини афғон халқи тобора кўпроқ маъқуллаб, қўллаб-қувватламоқда. Ғазна, Бағлон ва Нангарҳор вилоятларида бўлиб ўтган кўпдан-кўп митинглар ҳамда йиғилишларнинг қатнашчилари яраш сиёсати муваффақиятли амалга оширилишига бутун чоралар билан ёрдам беришга тайёр эканликларини изҳор этдилар.

БАХТАР агентлигининг хабар беришича, АДР революцион кенгаши президиумининг авф этиш тўғрисидаги фармони асосида маҳбусларни бўшатиш давом этмоқда. Балх вилоятида 50 киши озодликка чиқарилди. Улар инсонпарварлиги учун Афғонистон маъмурларига миннатдорчилик билдириб, яраш сиёсатини амалга оширишда фаол қатнашамиз, деб ваъда бердилар.

Афғон қочоқларининг жами 449 кишидан иборат 74 оиласи Эрон ва Покистонда кўп йил дарбадарликдан сўнг Ҳирот, Нимрўз ва Нангарҳор вилоятларига қайтиб келди. Маҳаллий маъмурлар уларга энг зарур ашёлар, озиқ-овқат ва уй-жой берди.

ҲАЛОКАТ САБАБЛАРИ ТЕКШИРИЛАЁТИР

ВАРШАВА, 12 май (ТАСС). ПХР Министрлар Совети Президиуми Польша авиакомпанияси—ЛОТга қарашли ИЛ-62М самолёти яқинда ҳалокатга йўлиққанлиги сабабларини текширувчи ҳукумат комиссиясининг ишлари қандай бораётганлиги билан танишди.

ПАП агентлигининг хабар беришича, комиссияда асосий материаллар, жумладан «қора қути» деб аталмиш аппарат бор. Бу аппарат экипажнинг ердаги хизматлар билан олиб борган сўзлашувларини ҳамда самолёт асосий системаларининг ҳолатини билиб олишга имкон беради. Материалларни экспертлар муфассал таҳлил қилиб чиқмоқдалар. Комиссия ҳалок бўлганларнинг оилаларига ёрдам бериш проблемаларини ҳам ҳал этяпти.

Комиссия материалларни ўрганиб чиққач, тегишли доклад тайёрлайди ва у матбуотда эълон қилинади.

• ТАКЛИФ • ИСТАК • МУЛОҲАЗАЛАР

Иқтисодий ўқувнинг муҳим формаларидан бири — социалистик хўжалик юритиш мактабларидир. Лойиҳада бу мактабларда ўқитиш учун қатор иқтисодий курслар тавсия қилинган. «Ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш ва меҳнат унумдорлиги», «Фан ва техника тараққиёти асосида халқ хўжалигини янгидан реконструкциялаш» «Маҳсулот сифатини тубдан яхшилаш— жадаллаштиришнинг муҳим омили» курслари ишлаб чиқариш жараёни билан бевосита боғлиқлиги туфайли алоҳида ўрин тутади. Шу билан бирга бу курсларга киритилган мавзулар мазмунини тингловчиларга етказиш пропагандистлардан катта тайёргарлик ва маҳорат талаб қилади.

Шу муносабат билан лойиҳанинг учинчи қисмида ўрганиладиган қатор иқтисодий курсларнинг номларидан кейин қуйидаги жумлани қўшиб қўйишни лозим деб ҳисоблайман: **«Юқорида қайд этилган иқтисодий курсларни ўрганишда машғулот олиб борилаётган корхона иқтисодий фаолиятини таҳлил қилишга, унинг резерв ва қўшимча имкониятларини кўрсатиб беришга семинар раҳбарлари алоҳида эътибор беришлари керак».**

Яна шуни айтиш керакки, ҳозир ўзбек тилида конкрет экономика масалалари ва фанлари бўйича нашр қилинган адабиётлар етарли эмас. Айниқса амалга оширилаётган жадаллаштириш стратегиясига доир адабиётлар кам. Шу муносабат билан **пропагандистларга назарий ва амалий жиҳатдан ёрдам бериш мақсадида Бутуниттифоқ «Билим» жамияти томонидан рус тилида нашр қилинаётган «Слово лектора» ойлик журнали ўзбек тилида ҳам нашр қилинса, бу тадбир ўзаро тажриба алмашишга ҳам имконият берар эди.**

Бундан ташқари **«Иқтисодий луғат» тайёрлаб, нашр қилса** иқтисодий ўқувни такомиллаштиришда муҳим аҳамиятга эга бўлиши шубҳасиздир.

Иқтисодий ўқувнинг самарадорлиги фақат назарий билимларни ўзлаштириш билан чегараланмаслиги керак. **Пропагандист фаолиятига баҳо берганда, бу назарий билимлар ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга қандай таъсир кўрсатганлигини ҳам эътиборга олиш керак.**

Ҳ. СОБИРОВ,
иқтисод фанлари доктори, Тошкент халқ хўжалиги институтининг кафедра мудири.

●

Лойиҳанинг тўртинчи қисмидаги **«СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети, ...дарсликлар ва ўқув-методик адабиётлар, кўргазмали босма, экран ва овозли қўлланмалар нашр этиш оперативлиги ва сифатини»** жумласидан кейин **«қатъиян оширишни таъминласинлар»** деган сўзлар қўшиб қўйилса фойдадан ҳоли бўлмас эди. Чунки сиёсий ва иқтисодий ўқувга доир адабиётларни мунтазам кечикиб оляпмиз.

И. ЭШМУРОДОВ,
Ғиждувон район партия комитети сиёсий маориф кабинети консультанти.

●

Лойиҳанинг VI-қисмида «Партиянинг масъулиятли топшириғини бажараётган пропагандистларнинг обрў-эътибори оширилсин. Уларнинг ижодий ишлаши учун қулай шарт-шароитлар яратиб берилсин, уларни маънавий ва моддий рағбатлантириш такомиллаштирилсин» деб айтилган. Мен шу гапнинг охирини **«кучайтирилсин ва такомиллаштирилсин»** деган сўзлар билан тугаллашни таклиф қиламан.

Л. МУРАЦКО,
Бухоро электр тармоқлари корхонаси иқтисодий ўқув пропагандисти.

●

Асосий йўналишлар лойиҳасини синчиклаб ўқиб чиқдим. У анча мураккаб ёзилган. Уни зиёли ҳам, оддий ишчи ва колхозчи ҳам, олим ҳам ўрганиши зарурлиги эътиборга олиниб, бу **муҳим ҳужжатни ҳаммабоп қилиб оддий, содда тилда ёзилишини таклиф қиламан.** Бундан ташқари лойиҳанинг 1-қисмидаги «Машғулотларнинг амалий самараси қатъиян кучайтирилсин» деган жумлани **«Машғулотларнинг амалий самараси учун қатъий кураш олиб борилсин»,** деб ўзгартирилса партия ташкилотлари зиммасига янада каттароқ масъулият юкланади. Яна бир таклифим: лойиҳанинг I-қисмидаги **«Меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқувига раҳбарлик услуби ва методлари ўзгартирилсин»** деган жумланинг охирги **«ўзгартирилсин»** сўзи **«такомиллаштириб борилсин»** деб таҳрир қилинса.

А. АБДУҚОДИРОВ,
Қорақалпоғистон темир йўл бўлинмасининг Қўнғирот локомотив депоси машинисти.

●

Асосий йўналишлар лойиҳасининг «Иқтисодий ўқув — кадрларнинг сиёсий тарбияси, малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлашнинг энг муҳим таркибий қисмидир, деб номланган учинчи бўлими учинчи абзацдаги **«вақти-вақти билан»** сўзларини **«маълум муддатларда»** деб таҳрир қилинса тўғрироқ бўлади. Лойиҳанинг «Сиёсий ўқув янги талаблар даражасига кўтарилсин» деган қисмидаги «Сиёсий мактаб ва семинарлар одатда шаҳарда 1 октябрдан 1 июнгача, қишлоқда 1 ноябрдан 15 апрелгача ишлайди. Марксизм-ленинизм университетларида ва уларнинг филиалларида ўқув йили 1 сентябрдан 1 июнгача давом этади. Машғулотлар кунларини маҳаллий партия комитетлари белгилайдилар» деган жумладан сўнг **«Айни вақтда республика партия ташкилотларига сиёсий мактаб ва семинарлар бўлиб ўтадиган муддатларни икки ҳафта муддатга кейинга суриб ўтказиш имконияти берилади»** деган сўзлар қўшиб ёзилса маъқул бўларди.

Н. БУХАЛ,
Жиззах область Октябрь районидаги 56-кўчма механизациялашган колонна бригада бошлиғи.

●

Баъзан «Партия сиёсий ўқувининг самарадорлиги нега паст бўляпти?», «Нима учун тингловчилар машғулотларга фаол қатнашмаяпти?» деган саволларни эшитяпмиз. Бу саволларга жавоб излайдиган бўлсак айрим партия маорифи ва иқтисодий таълим мактаблари машғулотларининг қониқарсиз ва бир хил формада, зерикарли ўтаётгани маълум бўлади. Демак машғулотларнинг қизиқарли, мунозарали тарзда ўтиши ҳамда тингловчиларнинг машғулот ва семинарларга фаол қатнашишлари кўп жиҳатдан пропагандистнинг маҳоратига, тажриба ва билимига боғлиқдир.

Мен шуни назарда тутиб, Асосий йўналишлар лойиҳасининг VI қисми саккизинчи абзацига **«Пропагандистларни танлашда тингловчиларнинг талаб ва эҳтиёжлари ҳисобга олинсин», «Бу ишга марксизм-ленинизм университетини имтиёзли тамомлаган обрўли партия ходимлари ва активлари жалб этилсин»** деган жумлаларни қўшишни таклиф этаман.

Қ. ТЎЛАБОЕВ,
Тошкент шаҳридаги 230-ўрта мактаб ўқитувчиси, пропагандист.

• Сифат—коллектив меҳнатининг кўзгуси

ХОТИРЖАМЛИК

ЕКИ ЭСКИРГАН ТЕХНИКАНИ ЯНГИЛАШГА ЛОҚАЙДЛИК ТЎҒРИСИДА

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕДАКЦИЯСИГА!

Ҳар куни юзлаб харидорлар билан юзма-юз келамиз. Улар талаб-эҳтиёжларини савдо ходимларига айтишади. Ҳозир ҳамма жойда ишларни жадаллаштириш, қайта қуриш жараёнлари қизғин паллага кирди. Аммо Янгийўлдаги «Лаззат» кондитер ишлаб чиқариш бирлашмаси бу жараёнлардан четда қолганга ўхшайди. Чунки бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг ассортименти тор, сифати паст, кўриниши хунук. Харидор талаби бир четда қолиб, маълум хилдаги, кўпчиликка маъқул бўлмаган маҳсулотларни кўп йиллардан буён чиқариб ётишипти. Корхона фаолиятидан доимий ўрин олиб келаётган «Отрадное», «Юбилей», «Целинное», «Ласточка» каби печеньеларни узоқ сақлаб бўлмайди, тез бузилади. Шу туфайли савдо ташкилотлари зарар кўрмоқдалар.

Қандолат маҳсулотлари картон идишларга ГОСТ белгилаган нормадагидан ортиқ солиняпти. Ўша идишлар ҳам аслида бошқа мақсадларга мўлжалланган. Бу катта исрофгарчиликларга сабаб бўляпти.

(Марғилон шаҳар озиқ-овқат маҳсулотлари савдосининг бир группа ходимлари имзо чекишган).

Ҳурматли редакция!

«Лаззат» кондитер ишлаб чиқариш бирлашмаси маҳсулотлари бизга етиб келгунча ранг-тусини йўқотади, эзилади, сифати бузилади. Чунки қандолат маҳсулотлари идишларга нормадагидан кўп солинади. Ишда бу ноқулайликлар туғдирмоқда.

Бирлашма маҳсулотлари этикеткалари ҳам ўзгартирилиши, улар кўркам ранглар билан ишланиши керак.

Рустам ТОШКАНОВ,
савдо ходими.

Андижон область, Ленинск шаҳри.

Бирлашманинг бош инженери Людмила Косминина мактублар билан танишар экан, унинг юз ифодасига эътибор бериб турдик. Биз кутганчалик ўзгариш сезилмади. У деярли хотиржам эди. Ташвиш-изтиробга тушмади ҳам, бирор асосли гап айтмади ҳам.

— Бу шикоят хатларида айтилган гаплар тўғри, — дея тан олди Людмила Григорьевна. — Шароитимиз ўзи шунақа. Уни ўзгартира олмаймиз, ишлаб чиқаришни кенгайтириб ҳам бўлмайди. Маҳсулотларимиз сифати эса, умуман, ёмон эмас. Этикеткалар ва улардаги ёзувлар ҳақидаги эътирозлар майда-чуйда гаплардан бошқа нарса эмас.

Корхона бош технологи Ә. Ивлиева, бош директорнинг савдо ишлари бўйича ўринбосари А. Ҳамзаев ва бошқа раҳбар-мутахассислар ҳам хотиржам, беташвиш эдилар. Гўё ишларнинг ҳаммаси жойида.

Аслида шундай эмас. Истеъмолчилардан эътирозлар келиши, брак ва сифатсиз бўлгани учун савдо ташкилотларидан маҳсулотларнинг корхонага қайтиши муттасил давом этяпти. Ўтган йили бозори касод бўлган моллардан 129 тоннаси савдо ташкилотларидан қайтарилиб, бунинг эвазига корхона 25 минг сўм жарима тўлашга мажбур бўлган эди. Бу ҳол раҳбар ва мутахассислар учун сабоқ бўлмаган шекилли, аҳволни тузатиш чора-тадбирларини кўрмадилар. Шу туфайли бемақсад чиқим ва исрофгарчиликлар давом этяпти. 1987 йилнинг фақат биринчи кварталида 18,5 тонна кондитер маҳсулоти бирлашмага яна қайтариб юборилганига нима дейиш мумкин?

— Бу ҳеч нарса эмас, — дейишди раҳбарлар ўшандай хотиржамлик билан.

Корхонада печеньелар ишлаб чиқариш бўйича асосан иккита линия ишлаб турибди. Уларнинг ишга тушганига 15 йилдан ошган бўлса-да, раҳбар ва мутахассислар кўз тиккан асосий қуроллар шулар ҳисобланади, плитасимон шоколад тайёрлаш линияси ҳам қарийб 23 йилдан буён ишлатилмоқда. Конфет линиялари ҳақида ҳам шундай дейиш мумкин.

— Ахир, давр талаби ўзгарди. У янги-янги вазифаларни олға суряпти. Аллақачоноқ маънавий ва жисмоний эскирган техника қули бўлиб юравериш жонга тегмадими? Уни янгилаш, такомиллаштириш, қўшимча қувватларни ишга туширишнинг сира иложи йўқми?

Бу саволимизга бош инженер ҳам, бош технолог ҳам айнан бир хил жавоб қайтаришди:

— Бу мумкин эмас. Зарурият ҳам, имконият ҳам йўқ, — дейишди улар.

Қизиқ, ўзларига маъқул келиб қолган бир неча номдаги конфет, печеньеларни ишлаб чиқараверишн билан қаергача бориб бўларкин? Наҳотки, теварак-атрофдаги янгиланишлар, ўзгаришларни кўришмаётган бўлса! Наҳотки, истеъмолчиларнинг талаб-истаклари улар учун ҳеч нарса эмас!

Шунингдек, маҳсулотлар этикеткалари ҳам алмисоқдан қолган ускуналар билан тайёрланмоқда. Аҳвол шундай бўлгач, қандай қилиб яхши этикеткалар кутиш мумкин?

Маҳсулотларнинг энг яхши намуналари сифатида бир неча хил конфет ва печеньеларни кўрсатишди. Дарҳақиқат, баъзиларининг сифатига эътироз қила олмадик. Аммо, конфетларнинг номларини улар ўралган қоғозлардан топа олмадик. Шунда мутахассисларнинг ўзлари ёрдамга келишди. Маълум бўлишича, конфетларни ўрашда техникадаги нуқсон ва эътиборсизлик туфайли ширинлик номи қоғознинг ички томонида қолган экан. Масалан, «Красная шапочка», «Мелодия» шоколадли конфетларида шундай бўлган. «Ирис» конфетларининг номи эса қоғознинг ноқулай жойига ёзилган. «Наргиз» конфетининг номига аниқлик киритиш керак.

Шикоят хатларида айтилганидек, картон идишларга конфетлар ГОСТда белгиланган нормалардагидан кўп миқдорда солинмоқда. Аниқроқ қилиб айтганда, ҳар бир яшикка 3—5 килограмм кўп конфет жойланаётир.

— Тошкентдаги картон идишлар заводи бизга етарли миқдорда яшиклар бермаётир. Кўпинча улар етишмаслигидан конфетларни печенье ва вафлига мўлжалланган идишларга солиб жўнатишга мажбур бўляпмиз, — деди директор ўринбосари А. Ҳамзаев.

— Ҳар қайси маҳсулот хили учун ўзига мос келадиган сиғимли идишлар тайёрлаб бериш масаласи заводга берилган буюртма варақаларингизда акс эттирилганми?

Бу саволимизга тўлақонли жавоб ола олмадик. Чунки берилган заявкада фақат икки хил идиш тайёрлаш кўрсатилган, холос.

Хуллас, бирлашма раҳбарлари ва мутахассислари планлар бажарилишига маҳлиё бўлиб, сифат ва истеъмолчилар талабларини тан олгилари, эскирган ускуналарни янгилаш ташвиши билан ўзларини қийнагилари келмаётир. Ваҳолонки, корхона маркаси, маҳсулотлари доврўғини оширишга имкон берадиган шарт-шароит, резервлар етарли. Фақат ҳозирги талаблар моҳиятини тушуниб олиб, жонни койитиб ишлаш керак.

Аҳоли «Лаззат» бирлашмасидан чинакам лаззатли ширинликлар кутмоқда.

С. ЖЎРАЕВ.

Истироҳат боғлари қандай бўлиши керак?

Шаҳарларимиз ва посёлкаларимиздаги боғларни маданий дам оладиган, бўш вақтни қизиқарли ва мароқли ўтказадиган чинакам марказларга қандай қилиб айлантириш мумкин? Маданият ва истироҳат боғлари директорларининг республикалараро амалий семинарида шулар ҳақида гап борди. 12 май куни Тошкентда ўз ишини бошлаган ана шу семинар қатнашчилари КПСС XXVII съезди талаблари асосида боғлар фаолиятини қайта қуриш масалаларини муҳокама қилмоқдалар. Москва, Ленинград, Ўрта Осиё, Қозоғистон, Закавказье, Болтиқбўйи республикаларининг намояндалари Ўзбекистон пойтахтига тўпландилар.

Семинар бошланиши олдидан бўлиб ўтган матбуот конференциясида семинар ишининг асосий йўналишлари ва вазифалари батафсил таърифлаб берилди. Ўзбекистонда, бошқа республикаларда тўпланган ва семинар қатнашчилари ўрганишлари лозим бўлган ижобий тажрибадан мисоллар келтирилди.

(ЎзТАГ).

• Ўзбекистон ўқитувчиларининг VII съезди олдидан

РУС ТИЛИ — ДЎСТЛИК ТИЛИ

ДОИМИЙ ЭЪТИБОР ЗАРУР

Мактабимизда турли миллат фарзандлари ўқиб, таълим олишади. Бизда ўқувчилар иккинчи она тилимиз — рус тилини пухта ўрганиши учун айниқса синфдан ташқари машғулотларга катта аҳамият берилади. Ўқувчилар учун рус тили тўгараклари ташкил қилинган. Уларнинг ҳар бирида болаларнинг ёшига, қизиқишига қараб, турли машғулотлар, тадбирлар ўтказилади.

Бундан ташқари ўғил болалар педагог Х. Чориев раҳбарлигида ҳарбий хизматга тайёргарлик машғулотларида қатнашадилар. Бу ерда ҳарбий ватанпарварлик тарбиясига бағишланган кечалар, меҳнат ва уруш ветеранлари билан учрашувлар уюштирилади. Ўқувчилар «Орлёнок», «Зарница» ҳарбий-спорт ўйинларида рус тилида рапорт топширишади, қўшиқлар куйлашади.

Мактабимиз рус тили ва адабиёти метод бирлашмасининг йиғилишларида турли мавзуларда докладлар тингланади, ўтилган дарслар таҳлил қилинади. Метод бирлашма ёш ўқитувчиларга ёрдам уюштириб, очиқ дарслар муҳокамасини ўтказиб туради. Р. Хайрулина, Г. Павлова, Ф. Абдуллаева, М. Бурхонов, Г. Ниёзова каби педагоглар бошқа мактаб ўқитувчилари билан мустаҳкам алоқа ўрнатишган. Райондаги рус тили ўқитувчилари мактабимизга тез-тез йиғилишиб, семинар машғулотларида қатнашишади.

Рус тили ўқитувчилари дарсларни техника воситалари, дидактик материаллардан фойдаланган ҳолда лингафон кабинетида ўтишади. Чоршанба рус тили куни деб эълон қилинган. Ўша куни мактабимизда фақат рус тилида сўзлашилади. Радио узелида ҳам турли мавзуларда эшиттиришлар бериб борилади. Булар эса рус тилини бўш ўзлаштирувчи ўқувчилар билан ишлашни янада яхшилашнинг муҳим омилидир. Бундай ўқувчилар учун қўшимча дарслар ҳам ўтказилади.

Бироқ рус тилини чуқур ва атрофлича ўрганиш бўйича ҳануз китоблар, кўргазмали жадваллар ҳамда қўшимча адабиётларнинг етишмаслиги, оғзаки нутқни ўстириш учун зарур сурат-расмларнинг камлиги ишга салбий таъсир кўрсатмоқда. Гоҳо рус тилини мукаммал ўргатиш учун ўқувчиларни группаларга бўлиб дарс ўтишга синф хоналари етишмайди. Бизнингча, ҳатто жисмоний тарбия, меҳнат, ашула дарслари ҳам рус тилида ташкил этилса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Ж. ХАЛИЛОВ,
Ангор районидаги «Партия XXII съезди» номли мактабнинг рус тили ва адабиёти ўқитувчиси.

ИСЛОҲОТ АСОСИДА

Бухоро шаҳридаги М. Горький номли 10-мактабга қадам қўйишингиз билан замонавий илмий педагогик ва инженерлик ўйлари дунёсига дуч келгандай бўласиз. Ўқув жараёнининг юксак даражада автоматлаштирилганлиги шу заҳоти эътиборингизни жалб этади. Мактаб биноси радиолаштирилган, иккита ўқув синфи замонавий лингафон қурилмалари билан таъминланган, информатика ва ҳисоблаш техникаси хонаси ташкил этилган. Шунинг учун ҳам дарслар ислоҳот йўл-йўриқлари асосида олиб борилаётир. Ўқув ва бадиий фильмлар намойиш қилинадиган «Юность» кинотеатри ҳам дид билан безатилганлиги ёшларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Бу ўзгаришлар мактаб директори Аҳад Ҳожиев раҳбарлигидаги бир группа педагоглар ва юқори синф ўқувчиларининг изланишлари туфайли вужудга келди. Педагогика коллективи шу кунларда мактаб ташкил этилганлигининг 50 йиллигига ҳам муносиб тайёргарлик кўрмоқда.

Суратларда: (Ўнгдан) 1.8-синф ўқувчиси Нигора Очилова. 2. мактаб директори Аҳад Ҳожиев энергетика бўйича машғулот ўтказмоқда.

В. Дубровский фотолари.

«БУ НИМА?»

• ФАКТ • МУЛОҲАЗА • МУНОСАБАТ

«Совет Ўзбекистони» нинг 1987 йил 17 февраль сонида эълон қилинган «Бу нима?» сарлавҳали мақола юзасидан кўплаб хатлар олинди. Шулардан бир туркуми газетанинг шу йил 9 апрель сонида эълон қилинган эди. Қуйида яна газетхонлар фикр-мулоҳазалари ҳамда расмий жавоблар билан танишасиз.

Менга қолса, фақат қобилияти, таланти бор кишиларгина ўқитувчилик қилишса. Ўқитувчиларга нисбатан талабчан бўлиш керак. Чунки улар келажагимиз эгаларини тарбиялайдилар.

Я. ИСМОИЛОВ.
Боғот райони.

●

Модомики, Пастдарғом районидаги 31- ва 43-мактабларда носоғлом маънавий муҳит пайдо бўлган экан, бунга аввало ўша мактабларнинг бошланғич партия ташкилотлари айбдор. Коммунистлар астойдил фаолият кўрсатмоқлари керак. Ана шундагина кутилган мақсадга эришилади.

И. ҲОЖИЕВ,
Хонқа районидаги Муқимий номли мактаб ўқитувчиси.

●

Бизнинг социалистик давлатимизда ўқитувчиларнинг ҳурмати жуда баланд. Уларни ҳаққоний равишда бола маънавий дунёсининг меъмори деб атаймиз. Ўқитувчилик олижаноб ва жуда қийин касбдир. Бу муқаддас касб эгаси бўлган киши ҳеч қачон ўз шаънига доғ туширмаслиги керак.

Н. ҚАЛАНДАРОВ,
Пахтачи район ички ишлар бўлими ходими.

●

Муаллим — устоз. «Устоз-отангдан улуғ» — дейдилар. Ғийбатга, тирноқ остидан кир ахтариб, коллективнинг ҳамжиҳатлигига путур етказувчи шахсларни бундай улуғ кишилар қаторига қўша олмаймиз.

М. ТАНГРИБЕРГАНОВ,
Қўшкўпир районидаги «Тошкент» колхози.

●

«Бу нима?» сарлавҳали мақолани ўқиб чиқдим-у, иғвогарлардан жуда нафратландим. Бундай шахслар соф виждонли кишиларни ранжитади, саломатлигига путур етказади. Шундай экан. менимча, тасдиқланмайдиган хатлар ёзувчиларга нисбатан қаттиқ чора кўриш керак.

М. ОСТОНОВ,
Андижон район, Охунбобоев номли совхоз.

●

Коллектив — энг зўр тарбиячи, унинг кучидан оқилона фойдаланиш керак. Агар қаердаки расмиятчилик, бошбошдоқлик ҳукм сурса, у ерда кўзланган натижага эришиб бўлмайди. «Бу нима?» мақоласида камчиликлари танқид қилинган мактабларнинг раҳбарларига айтадиган гапимиз шу.

Н. ҲАЙДАРОВ,
Наманган районидаги Ленин номли колхоз сувчиси.

●

Агар ўқитувчи ўзи ишлаб турган мактабдаги камчиликларни сезса, аввало мактаб партия, касаба союз ташкилотига маълум қилсин ва бартараф этишда уларга кўмаклашсин.

Т. СУННАТОВ,
Ветеран ўқитувчи. Бекобод районидаги Ойбек номли совхоз.

●

«Бу нима?» мақоласини ўқиб, ўзимни нохуш сездим, аччиғим ҳам келди. Наҳотки, икки-уч киши туфайли бутун бир коллективда ишлар чаппа кетса?! Болалар саводсиз қолса!? Мактаб маъмурияти қаерда, нима қилаётган экан?!

Х. КАРИМОВ,
Ўзбекистон районидаги 37-мактаб ўқитувчиси.

●

Оила — бу муқаддас бирликдир. Мактаб фарзандларимиз учун иккинчи оила ҳисобланади. Қачонки, шу оилада ҳамжиҳатлик бўлса, ёш авлодни билимдон, соғлом фикрли қилиб тарбиялаш мумкин.

Н. ХОЛМАТОВ,
агроном. Косонсой райони.

●

Биз ўз азиз фарзандларимизни муаллимларга ишониб топшириб қўйганмиз. Ўғил-қизларимиздан умидимиз катта: улар педагоглар қўлида ҳалол ва ростгўй бўлиб тарбия топсинлар, билим чўққилари сари дадил интилсинлар.

Т. ТЕШАБОЕВ,
Охунбобоев районидаги А. Ниёзов номли совхоз ишчиси.

●

Пастдарғом районида айримлар давримизнинг қатъий талабини тушуниб етмаганга ўхшайдилар. КПСС XXVII съезди қарорлари, партиямиз Марказий Комитетининг Пленумлари кўрсатмалари бизлар учун йўлланма бўлмоғи зарур. Мактаб ислоҳотини амалга ошириш мактаб ва маориф ходимларидан янгича ишлашни талаб этади.

Н. МУҲАМЕДОВ,
педагог. Уруш ва меҳнат ветерани. Тошкент шаҳри.

●

РЕДАКЦИЯДАН: «Бу нима?» сарлавҳали мақолага жавобан Пастдарғом районидаги А. С. Пушкин номли 31-ўрта мактаб педагогика коллективи ва ўқувчиларидан шу райондаги 43-ўрта мактабнинг бир группа ўқитувчиларидан, Б. Бозоров (Чироқчи), О. Абдуллаев (Тўрткўл), К. Дадахонов, Г. Валиева (Наманган), М. Розиқов (Норин), Х. Жўраев, А. Алимов (Тошкент), З. Турдиев (Риштон) каби кўплаб газетхонлардан ҳам хатлар олинди. Қимматли фикр-мулоҳазалар билдирганлари учун уларга ташаккур изҳор этамиз.

РАСМИЙ ЖАВОБЛАР

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ:

—«Бу нима!» сарлавҳали танқидий мақола Пастдарғом район партия комитети бюроси мажлисида ҳамда Самарқанд область ижроия комитети халқ маорифи бўлимида муҳокама қилиниб, у ҳаққоний ва ўз вақтида ёзилган, деб топилди.

Шикоятларни кўриб чиқишда сансалорликка йўл қўйгани, оқибатда 31- ва 43-мактабларда носоғлом вазият юзага келгани ҳамда ўқув-тарбия ишлари устидан назоратни бўшаштириб юборгани учун область ижроия комитети халқ маорифи бўлимининг буйруғига кўра Пастдарғом район халқ маорифи бўлими мудири Н. Ҳақбердиевга, 31- ва 43-мактабларнинг директорлари З. Яхшиев билан Э. Рўзибоевларга виговор берилди. Область халқ маорифи бўлими территория инспектори Омонов қаттиқ огоҳлантирилди.

Шаҳар ва район халқ маорифи бўлимларига мазкур мақолани ўз йиғилишларида ҳамда педагогика коллективларида ишлаб чиқиш, камчиликларни бартараф этиш тадбирларини белгилаш топширилди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МАОРИФ МИНИСТРЛИГИ:

—Мақола ўз вақтида ҳаққоний ёзилган. Министрлик Пастдарғом районидаги 31- ва 43-мактабларнинг ўқитувчилари Х. Тоғаев ва Н. Рўзиназаровларнинг юқори ташкилотларга ёзган шикоят хатлари ва шу муносабат билан турли комиссиялар томонидан ўтказилган текширишлар шу мактаблардаги ўқув-тарбия ишларига салбий таъсир этган, носоғлом муҳит пайдо бўлишига олиб келган, деб ҳисоблайди.

Текшириш якунлари ўз вақтида кўриб чиқилиб, тегишли чора-тадбирлар белгиланмаганлиги натижасида ўша мактабларда нохуш ҳолат илдиз отган. Бу Пастдарғом район халқ маорифи бўлимининг масалага принципсизлик билан қараганлиги оқибатидир.

Министрлик Самарқанд область халқ маорифи бўлимига, район ва шаҳар халқ маорифи бўлимларига ҳамда область ўқитувчилар малакасини ошириш институтига мақолада кўрсатилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан аниқ тадбирлар белгилашни топширди.

• Мактаб Устави лойиҳаси муҳокамада

Диний қарашлардан ҳоли

Устав лойиҳасининг ўқитувчилар, синф раҳбарлари, тарбиячилар ҳақидаги 29-банди биринчи абзацдаги «... катта ақл-заковат ва маданиятга эга» жумласи **«ҳар қандай диний қарашлардан ҳоли»** деб тўлдирилишини истардим. Чунки аҳён-аҳёнда бўлса ҳам диний маросимларда иштирок этадиган, ўз ўқувчисига атеистик тарбия беришга ожизлик қиладиган ўқитувчилар ҳам орамизда учраб туради.

М. МУТАЛОВ,
Оҳангарон районидаги 12-ўрта мактабнинг катта ўқитувчиси.

ТАШКИЛОТЧИЛИК ҚОБИЛИЯТИ КЕРАК

Мактаб Устави лойиҳасини педагогик коллективимиз ўртасида пухта ўргандик. Муҳокамада унинг 20-бандидаги «Ўрта умумий таълим мактабини тамомлаган кишиларга ўрта маълумот олганлиги тўғрисида , аттестат берилади», жумласидан сўнг **«бу гувоҳномага эга бўлмаган ёшларни меҳнат корхоналарига ишга қабул қилиш чоғида алоҳида ҳисобга олинса, ойлик иш ҳақи тарифида ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотлилар ҳисоб қилинса»**, деб давом эттирилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Чунки айрим ёшлар аттестат керак эмас, шундоқ ҳам ишлайвераман деб ўйлашади. Улар ҳатто кечки мактабларда ҳам ўқишни эп кўрмайдилар.

КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленумида қайта қуриш ва кадрлар сиёсати масаласига, мактабларда ишлайдиганларнинг сиёсий етуклиги, саводхон ва ташкилотчилигига алоҳида эътибор бериш лозимлиги талаб этилди. Маълумки, мактабда амалга ошириладиган ишлар бевосита раҳбар — директор фаолиятига боғлиқ. Унинг ташкилотчилик қобилияти, таълим-тарбия жараёнини тўғри йўлга қўя олишга, ишчанлигига, одамлар билан ишлай олиш санъатига боғлиқ. Шундай экан, мактаб директори вазифасига камида беш йиллик иш стажига эга кишилардан танлаб олиб, сайлаб қўйилса. Шу боис Устав лойиҳасининг 40 — банди биринчи абзацидаги «тайинланадиган» сўзларидан кейин **«сайланадиган директор»** деб ёзиб қўйилса.

Н. МЎМИНОВ,
Андижон область Бўз район, 15-ўрта мактаб директори.

• Бизнинг консультация

САЙЛОВЧИЛАР РЎЙХАТИ

Сайловчилар рўйхати. Ҳар бир сайловчининг сайловда қатнашиши, сайловчиларга сайлов бюллетенлари бериш ана шу рўйхат асосида амалга оширилади. Сайлов участкаси ва тегишли сайлов округидаги сайловчиларнинг умумий сони ва шунингдек, сайловга келган сайловчиларнинг сони ҳам шу рўйхат асосида белгиланади. Бинобарин, сайловчилар рўйхати гражданларнинг СССР Конституциясида ва шунингдек, Ўзбекистон ССР Конституциясида белгилаб қўйилган сайлаш ҳуқуқини амалга оширишларини таъмин этишда асос қилиб олинадиган энг муҳим сайлов ҳужжати ҳисобланади.

Сайловчилар рўйхати ҳар бир сайлов участкаси бўйича тузилади ва у Ўзбекистон ССР халқ депуталари маҳаллий Советларига ўтказиладиган сайловлар билан район (шаҳар) халқ судларига халқ судьялари сайлови учун умумий ҳисобланади.

Рўйхатга сайлов кунигача 18 ёшга тўлган, яъни 1969 йил 21 июнь куни туғилганлар ҳам киритилади. Фақат суднинг қарори ёки область ва шунингдек Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш органлари томонидан тузилган врачлар комиссиясининг хулосасига кўра ақлдан озган деб топилган гражданлар сайловчилар рўйхатига киритилмайди. Бу рўйхатга, шунингдек СССРда истиқомат қилиб турган чет эл гражданлари ва гражданлиги бўлмаган шахслар ҳам киритилмайди.

Совет сайлов системасига кўра, ҳамма сайловчилар сайловда тенг асосда иштирок этадилар. Шунинг учун ҳар бир сайловчи фақат бир жойдагина сайловчилар рўйхатига киритилади, холос.

Сайловчилар рўйхати халқ депутатлари шаҳар Советлари ижроия комитетлари, Тошкент ва Самарқанд сингари районларга бўлинган шаҳарларда — район Советлари ижроия комитетлари, шаҳар, посёлкаларда посёлка Советлари ижроия комитетлари, қишлоқ жойларда эса қишлоқ (овул) Советлари ижрокомлари томонидан участка сайлов комиссиялари иштирокида тузилади, ҳамда ҳамиша тегишли Совет ижроия комитетининг раиси ва секретари томонидан имзоланади.

Ҳарбий қисмларда бўлган ҳарбий хизматчи сайловчиларнинг рўйхати ҳарбий қисмларнинг командирлари томонидан тузилади ва имзоланади. Бу рўйхатга халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари билан келишган ҳолда ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлар жойлашган ерда яшаб турган оила аъзолари ва бошқа сайловчилар ҳам киритилиши мумкин. Ҳарбий қисмлардан ташқарида истиқомат қилаётган ҳарбий хизматчилар эса умумий асосларда яшаб турган жойлари бўйича сайловчилар рўйхатига киритилади.

Сайловчилар рўйхатини тузишдаги бундай тартиб ҳарбий хизматда бўлган сайловчилар ва шунингдек, ҳарбий қисмлар жойлашган ерда яшаб турган бошқа сайловчиларнинг ҳаммасини ҳарбий қисмлар қаерда жойлашганлигидан қатъи назар, тўла-тўкис ҳисобга олишга имкон беради.

Санаторийларда, дам олиш уйларида, шунингдек, касалхоналар ва бошқа стационар даволаш муассасаларида ҳам дам олаётган ёки даволанаётган сайловчиларнинг рўйхатлари ҳам шу муассасалар жойлашган территориядаги халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари томонидан тегишли участка сайлов комиссияси иштирокида амалга оширилади.

Практика шуни кўрсатадики, айрим ҳолларда сайловчилар рўйхатини тузишда аввалги сайловлар вақтида тузиладиган эски рўйхатлардан фойдаланилади. Бундай қилиш асло мумкин эмас. Чунки эски рўйхатлардан фойдаланиш тегишли сайлов участкаси ва сайлов округларидаги сайловчилар сонини аниқлашда катта қийинчилик туғдиради, кетиб қолган ҳолда ёки вафот этиб кетган сайловчилар рўйхатда қолган ҳолда янги келган ёки эндигина 18 ёшга тўлган сайловчиларнинг рўйхатга кирмай қолиши ва бошқа хил янгилишмовчиликларга сабаб бўлади. Шунинг учун сайловчилар рўйхати ҳар бир сайлов учун янгитдан тузилмоғи зарур. Сайловчилар рўйхати шаҳарларда уй дафтарлари, қишлоқ жойларда эса хўжалик дафтарларидаги ёзувлар асосида алфавит тартибида тузилади. Унда сайловчиларнинг фамилиялари, исмлари, оталарининг номлари, туғилган йили, турар жойи аниқ кўрсатилади. 1969 йилда туғилган, яъни сайлов кунигача ёки сайлов кунида 18 ёшга тўладиган кишиларни рўйхатга киритиш вақтида уларнинг туғилган йили билан бирга туғилган ойи ва кунини ҳам албатта рўйхатга ёзиб қўймоқ зарур.

Шундай ҳоллар ҳам бўладики, шу йил 18 ёшга тўладиган, яъни 1969 йилда туғилган гражданларнинг қайси ойда ва қайси куни туғилганлиги ҳақида аниқ маълумот бўлмаслиги мумкин. Бундай кишиларни сайлов рўйхатига киритишда улар 1969 йил 1 январда туғилган, деб ҳисобланади.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқ зарурки, сайлов участкаси территориясида бир район, шаҳар, шаҳардаги район, посёлка ва қишлоқ (овул) Советининг ўзига сайлов ўтказувчи бир нечтадан сайлов округлари тузилган бўлади. Шуни ҳисобга олиб, сайловчилар рўйхати бланкаларида сайловчилар фамилиялари қаршисига ҳар бир Советга сайлов ўтказувчи округларнинг номерларини ёзиб қўйиш учун алоҳида графалар ажратилган. Сайлов натижаларини тўғри якунлашда янглишмаслик учун сайловчилар рўйхатини тузиш вақтида ана шу графаларни тўғри тўлдиришга ғоят катта эътибор билан қарамоқ лозим.

Сайлов тўғрисидаги Қонунга биноан сайловчилар рўйхати сайлов кунига роса 20 кун қолганда сайлов участкаси ёки тегишли ижроия комитет жойлашган бинода ҳаммага кўринадиган жойга осиб қўйилиши шарт. Бу ҳар бир сайловчига сайловчилар рўйхати билан танишиб чиқиш ва мазкур рўйхат тўғри ёки нотўғри тузилганлигини текшириш имкониятини беради. Бу — совет гражданларининг ўз сайлов ҳуқуқларини амалга оширишларининг муҳим гарантияларидан бири. Бўлажак сайловлар учун тайёрланган сайловчилар рўйхати бутун республика бўйлаб бир кунда, яъни 31 май куни осиб қўйилмоғи лозим.

Сайловчилар рўйхати эълон қилинган кундан сайлов кунига қадар бўлган вақт ичида рўйхатнинг тўғрилигини синчиклаб текшириш, ундаги хато ва камчиликларни бартараф қилиш устида пухта иш олиб бормоқ зарур. Бу даврда ишни шундай ташкил қилмоқ кераккй, ҳар бир сайловчи ўзи тўғрисида сайловчилар рўйхатида келтирилган маълумотларнинг тўғри эканлигини иложи борича шахсан ўзи текширсин. Бу соҳада ижроия комитет, участка сайлов комиссиялари, агитаторлар, жамоатчилар ҳар бир сайловчига яқиндан ёрдам бермоқлари лозим. Шунинг учун сайловчилар рўйхати осилган бинода участка сайлов комиссияси аъзолари, ижроком ходимлари ва жамоатчи активистларнинг навбатчилиги уюштирилади.

Сайловчилар рўйхатини текшириш вақтида бирорта сайловчи ушбу рўйхатда нотўғрилик ёки ноаниқлик учратиб қолса, бу ҳақда у дарҳол шу рўйхатни тузган участка сайлов комиссиясига ёки халқ депутатлари Совети ижроия комитетига, ҳарбий қисм командирига ариза бермоғи лозим.

Участка сайлов комиссияси ёки ҳарбий қисм командири халқ депутатлари Совети ижроия комитети, сайловчилар рўйхатидаги нотўғрилик ҳақида берилган ҳар бир аризани икки кундан кечиктирмай кўриб чиқишлари ва сайловчилар рўйхатига керакли тузатишлар киритиши ёки ариза берган кишига унинг аризасини нима сабабдан рад қилинганлиги тўғрисидаги қарордан кўчирма бериши шарт. Башарти ариза берган киши участка сайлов комиссиялари қароридан норози бўлса, у шу комиссия составини тасдиқлаган ижрокомга, зарурият туғилганда ижроком қарори устидан район (шаҳар) халқ судига шикоят бериши мумкин.

Участка сайлов комиссиялари ва халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари шунга эътибор бермоқлари зарурки, улар фақат сайловчи рўйхатга нотўғри киритилган ёки аксинча, асоссиз киритилмай қолгани ёки бўлмаса рўйхатдан асоссиз чиқариб ташлангани ҳақида тушган аризалар бўйичагина қарор чиқаришлари мумкин.

Сайловчилар рўйхати эълон қилинган кундан бошлаб ўзининг турар жойидан, тўғрироғи—рўйхатга олинган жойидан бошқа ерга кетадиган сайловчилар учун уларнинг илтимосига кўра махсус овоз бериш ҳуқуқи гувоҳномаси берилади. Бу гувоҳноманинг формаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми томонидан белгиланган.

Овоз бериш ҳуқуқи гувоҳномаси участка сайлов комиссияси томонидан сайловчилар рўйхати асосида берилиб, бу ҳақда рўйхатга тегишли белги қўйилади. Гувоҳномани олишда паспорт ёки сайловчининг шахсини тасдиқловчи бошқа ҳужжат кўрсатилади. Гувоҳномага участка сайлов комиссиясининг раиси ва секретари имзо қўяди ҳамда тегишли ижроия комитетининг муҳри босилади.

Сайлов участкасига овоз бериш ҳуқуқи гувоҳномаси билан келган ёки сайловчилар рўйхати эълон қилингандан кейин янги истиқомат жойига овоз бериш ҳуқуқи гувоҳномасисиз келган ва шунингдек, ҳар хил ҳолатларга кўра асосий рўйхатга киритилмай қолган сайловчилар учун алоҳида қўшимча рўйхат тузилади.

Сайловчиларнинг қўшимча рўйхати асосий рўйхат учун белгиланган форма бўйича участка сайлов комиссияси томонидан тузилади. Бунда рўйхатнинг биринчи варағида юқоридаги ўнг томонга «қўшимча рўйхат» деб ёзиб қўйилади. Бу рўйхат участка сайлов комиссиясининг раиси ва секретари томонидан имзоланади.

Р. МАШРАПОВ,
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг катта референти.

«Совет Ўзбекистони» материаллари изидан

«Бир колхоз мактаблари»

Газетамизнинг шу йил 15 февраль сонида босилган юқоридаги сарлавҳали мақолада Ўрта Чирчиқ районидаги «Коммунизм» колхози территориясида жойлашган 6- ҳамда 27-ўрта мактабларда синфхоналарнинг етишмаслиги, бунинг устига совуқлиги, ўқувчиларнинг спорт билан шуғулланишларига шароит яратилмаганлиги танқид қилинган эди.

— Мақолада кўрсатилган фактлар тўғри, — дейилади ЎРТА ЧИРЧИҚ РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИдан олинган жавобда. — Ҳақиқатан ҳам 6- ва 27-ўрта мактаблар эски бинода жойлашган бўлиб, давр талабига жавоб бермайди. Айни пайтда «Коммунизм» колхоз правлениеси 624 ўқувчига мўлжалланган мактабнинг лойиҳа-смета ҳужжатларига эга. Янги мактаб қурилиши 1987 йил тўртинчи кварталида бошланиб, 1988 йил учинчи кварталида тугалланиши кўзда тутилган. Район Совети ижроия комитети мажлисида янги мактаб биноси битгунча 6- ва 27-ўрта мактабларда нормал шароит яратиш тадбирлари белгиланди.

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

● **НОРИН**

Область марказининг комсомоллари кўҳна деворларга янги мазмун бахш этдилар. Бу ерда аввалги пивохона ўрнида ёшларнинг «Алий парус» деб аталган клуби очилди. Клубни ёш педагоглар иш вақтидан бўш пайтларида шайбаликлар чоғида ишлаб топган пуллари ҳисобига қурдилар. Бу педагоглар орасида дурадгорлар ҳам, сувоқчилар ҳам, дизайнерлар ҳам бор. Ярим ертўла бинода эса спорт зали ва турли спорт ўйинлари учун хоналар жиҳозлашди.

● **АСТРАХАНЬ**

«Пионери Астрахани» деб аталган янги кема бундан буён Каспий денгизида суза бошлайди. «С. М. Киров номидаги Астрахань кемасозлик корхонаси» ишлаб чиқариш бирлашмасида қурилган бу рифрежератор сузиш синовини муваффақиятли тугаллади. Теплоход ана шу номга ҳақли равишда сазовор бўлди: астраханлик ўқувчилар тўплаган темир-терсак шу теплоходни қуриш учун кифоя қилар эди.

● *Экилгани эмас—кўкаргани ҳисоб*

КЎЧАТЛАР ПАРВАРИШИ— ҲАММАНИНГ ИШИ

Ҳар йили республикамизда куз ва баҳор ойларида кўчат экиб, боғ яратиш ишлари авж олади. Ўлкамизни кўкаламзорлаштириш ва унинг яшил либосини янада кўпайтириш учун республикамиз Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССРда ҳар йили ўрмонлар ва боғлар барпо этиш икки ойлигини ўтказиш тўғрисида махсус қарор қабул қилди ҳамда Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жамиятининг республика барча аҳолисига мурожаатини маъқуллади.

Мазкур қарор ва мурожаат оператив равишда барча маҳалла комитетлари, колхозлар, совхозлар, саноат корхоналари, мактаблар ва бошқа ташкилотлардаги табиатни муҳофаза қилиш жамиятининг бошланғич ташкилотларига етказилди. Мурожаат республика меҳнаткашлари томонидан қизғин қўллаб-қувватланди. Кўчат ўтказиш ва кўкаламзорлаштиришга бағишлаб 29 мартда ўтказилган умумреспублика якшанбалигида катта ҳажмдаги ишлар бажарилди.

Меҳнат коллективлари, студентлар, мактаб, ҳунар-техника билим юрти ва техникумларнинг ўқувчилари, республиканинг барча аҳолиси кўчат ўтказишда актив иштирок этишди. Натижада Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармаси маълумотларининг кўрсатишича, республикамизда 133,2 миллион туп турли хил ўрмон, мевали, манзарали дарахт ва бута кўчатлари ўтказилди. Бу топшириқнинг 123,5 процентига тенгдир.

Фарғона областида кўчат ўтказиш топшириғи икки баробардан зиёд—205 процент қилиб адо этилди. Бу кўрсаткич Жиззах областида 185,8, Тошкент шаҳрида 155,9, Қашқадарё областида 130,1, Бухоро областида 121,5, Самарқанд областида 119,9, Сирдарё областида 113,8, Хоразм областида 110,3, Наманган областида 106,9, Тошкент областида 103 ва Қорақалпоғистон АССРда 100,1 процентини ташкил этди.

Кўплаб министрликлар ва идораларнинг коллективлари кўчат экиш мавсумида яхши ишладилар. Топшириқ ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимида 273,2 процент, Ғалла маҳсулотлари министрлигида — 259,4, Бинокорлик материаллари саноати министрлигида — 199,1, Главсредазирсовхозстройда — 182,4, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасида — 160,5, Енгил саноат министрлигида — 157,2, Савдо министрлигида — 144,7, Ҳунар-техника таълими давлат комитетида 134,3, Давлат агросаноат комитетида 124 процент қилиб адо этилди.

Республика бўйича 69,9 миллион дона тут кўчатлари ўтказилди.

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети хўжаликларида 8968 гектар боғлар барпо этилиб, бу борадаги топшириқ 104 процент бажарилди. Боғ яратиш топшириғи Хоразм областида 224 процент, Тошкент областида — 187, Жиззах областида — 166, Сурхондарё областида — 149, Андижон областида — 147 ва Фарғона областида 122 процентга етказилди. Токзорлар барпо этиш плани 5 областда — Самарқанд областида 325 процент, Қашқадарё областида — 131, Тошкент областида — 127, Хоразм областида — 126, Жиззах областида 102 процент қилиб бажарилди.

Ўрмонлар ва боғлар барпо этиш икки ойлиги мобайнида қатор областларда парклар ва хиёбонлар бунёдга келди. Масалан, табиатни муҳофаза қилиш жамияти маблағи ҳисобига Тошкент областининг Олмалиқ, Ангрен шаҳарлари ҳамда Бўстонлиқ, Оққўрғон, Тошкент районларида шундай парклар юзага келди.

Республикамизда кўчат экиш ишлари муваффақиятли олиб борилганлигига қарамай Андижон областида топшириқ 99,2 процентда, Сурхондарё областида — 92,3, Навоий областида 80,2 процентда қолиб кетди.

Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси ва Давлат спорт комитети коллективлари биронта ҳам кўчат ўтқазмадилар. Кўчат экиш плани Маҳаллий саноат министрлиги бўйича 29,6 процент, Қурилиш министрлиги бўйича —46,5, Узбекгидроэнергострой бўйича — 50, Автомобиль транспорти министрлиги бўйича — 53,2, Маиший хизмат кўрсатиш министрлиги бўйича — 61,7, Маданият министрлиги бўйича — 62,8, Социал таъминот министрлиги бўйича 63,5 процент бажарилганлиги мазкур муҳим ишга суст эътибор берилаётганидан далолатдир.

Навоий областида жуда кам—атиги 114 гектар ерда, яъни топшириқнинг 33,5 процентига тенг боғ яратилди. Қорақалпоғистон АССРда эса бунёдга келган боғлар 240 гектарни ёки топшириқнинг 51,6 процентини ташкил этади. Боғ яратиш топшириғи Қашқадарё областида 67,9 процентда, Бухоро областида — 70, Наманган областида — 71,3, Сирдарё областида 71,8 процентда қолиб кетди.

Республикамизда токзорлар барпо қилиш плани (72,2 процент) бажарилмади. ҚҚАССРда бу кўрсаткич 18,5 процентни, Андижон областида — 46, Бухоро областида — 46,4, Сирдарё областида — 48, Сурхондарё ва Навоий областларида 52,5 процентни ташкил этди, холос.

Бу йилги шароит кўкаламзорлаштириш ишларини муваффақиятли ўтказишга қулай имконият яратди. Тупроқда нам кўп бўлди. Ўтган йил кузи ҳамда бу йилги икки ойликнинг бошларида экилган кўчатлар яхши кўкарди. Аммо кейинроқ ўтказилган ниҳолларни тўла сақлаб қолиш, уларнинг авж олиб кетишини таъминлаш учун анчагина меҳнат қилишга тўғри келади. Аввало кўчатлар тагини юмшатиб, намни сақлаш ва ниҳолларнинг ундан тўла баҳраманд бўлишини таъминлаш керак.

Шаҳарлар, аҳоли пунктлари, ўрмон массивлари, боғлар, токзорлардаги кўчатларга сув бериш ва шу йўл билан ниҳолларнинг тўла тутиб кетишига эришиш даркор.

Ўрмон ва боғлар барпо этиш икки ойлигида қатнашган барча министрлик ва идораларда экилган ниҳолларнинг кўкаришини ҳисобга олишни йўлга қўйиш ва кўкармаган ҳар бир кўчат учун мутасадди ўртоқлардан қаттиқ жавоб талаб қилиш керак.

● *Театр*

УЧИНЧИ УЧРАШУВ

Ойбекнинг «Қутлуғ қон» романи аллақачон халқимизнинг маданий ва маънавий мулкига айланиб кетган асар. Уни илк марта 1954 йилда атоқли режиссёр Тошхўжа Хўжаев Ҳамза номидаги ўзбек давлат Академик драма театрида саҳнага қўйган эди. Асар 1963 йилда иккинчи марта саҳналаштирилди. Мана, орадан қарийб чорак аср вақт ўтгач, «Қутлуғ қон» билан учинчи учрашув... Театр коллективи бу гал уни Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига атаб саҳналаштирди.

Бизнингча, спектаклга инсценировканинг илк варианти асос бўлган. Шу биринчи вариантда романдаги воқеалар батафсилроқ ифода этилган эди. Лекин шу билангина чекланиб қолинган эмас. Маълумки, романда ўзбек халқининг Октябрь инқилоби аввалидаги аянчли тақдири, унинг ҳам чор ҳокимияти, ҳам маҳаллий бойлар томонидан эзилиши, империалистик уруш даҳшатлари ва, ниҳоят, революцион ҳаракатнинг кучайиб, кенг оммавий тус олиши романда ёрқин тасвирлаб берилган. Режиссёр шулардан келиб чиқиб, спектаклнинг янги вариантини баъзи янги образ ва лавҳалар билан тўлдиришга, ижтимоий қарама-қаршиликни, конфликт ва драматизмни кучайтиришга, ҳар бир образда, унинг ҳаракатида ижтимоий воқеликнинг муҳим томонларини ифодалашга эришган. Масалан, етим бола образи янгилик бўлиб, у халқнинг қашшоқлик, дарбадарлик орқасида ҳолдан тойган қуйи табақаларининг фожиона тақдирини ифода этишда спектаклда алоҳида маъно касб этган. Бойваччаларнинг базм-тантаналари авжга чиққанда пайдо бўлиб, контраст ҳолатларни яратувчи бу образ финал эпизодида полициячининг ўқидан йиқилган Йўлчининг жасади тепасида туриб, унинг ишининг давомчиси тарзида идрок этилади.

Аввалги талқинларга қиёс этадиган бўлсак, бу галги спектакль аввало шартли усулда ҳал этилганига гувоҳ бўламиз. Мирзакаримбойнинг кошонаси ва давлатидан дарак берувчи безак ва ашёлар йўқ. Умуман, этнографик турмуш тафсилотлари спектакль табиати учун характерли эмас. Режиссёр бош мақсадни икки синф орасидаги муросасиз курашни очишда деб билиб, шу ниятда қиёслаш, бўрттириш ва рамзий ифода усулларидан фойдаланган. Мирзакаримбойнинг боғ ҳовлисида сўрига тортилган ток новдаларининг металлдан тўқилган панжара мисолида авахта тасаввурини бериши шу ниятнинг натижасидир. Бундай талқин эскирмайди.

Мирзакаримбой, уруш халқни жиловловчи восита, заводчи бойларнинг бойиб олиши учун қулай фурсат, деган хулосага келади. Бу антигуманистик фалсафага режиссёр ва актёрлар аниқ урғу беришган: бой хонадони аъзолари орқали капитал оламининг разил ҳаёт тарзи, уларнинг меҳнаткаш халққа қарши кураши ифода этилади. Санъаткорларимиздан З. Муҳаммаджонов ва Ҳ. Умаров кўрсатган Мирзакаримбой ўз феъл-атвори жиҳатидан фарқланиб туради. Муҳаммаджонов Мирзакаримбой образини илгариги талқинларга нисбатан анча кучайтирган. Унинг қаҳрамони кўпроқ халқнинг инқилобий кўтарилишларига қарши турган буржуа-феодал кучларнинг идеологи сифатида кўзга ташланади.

Ҳ. Умаров Мирзакаримбой образига янгича ёндашиб томошабин асабини «қитиқлайдиган» деталлар топади ва ўзини халққа яқин қилиб, ташқи меҳрибончилик ниқоби остида кўрсатувчи тилёғламачи, муғомбир шахсни гавдалантиради. Унинг бойи пролетар синфининг ашаддий душмани сифатида кўтарилиб боради.

Дастлаб ўзига ишонувчан, такаббур Ҳакимбойвачча (артист Ё. Аҳмедов) ва енгилтак, асабий Салимбойвачча (артистлардан С. Умаров, Б. Қосимов) асосий эпизодларда гирдобга тушиб қолган киши каби таҳлика ва васваса остида яшайдилар. Агар С. Умаров Салимбойваччанинг енгилтаклигини, жиртакилигини, ҳаётни кайфу сафо билан кечириш, ота меросини ўз қўлида сақлаш учун ҳеч қандай жиноятдан қайтмайдиган «садоқатли ўғил»лигини кўрсатишга интилган бўлса, Ҳакимбойвачча Ё. Аҳмедов ижросида янги саноат буржуазияси томон ўсиб бораётган, капиталдан рационал фойдаланишга интилаётган, ўз синфини ҳимоя қилишда подшо амалдорлари, маҳаллий полиция билан ҳамкорликда иш кўрувчи жирканч реакцион типдир. Бу айниқса, Йўлчини полицияга топшириш саҳнасида ёрқин намоён бўлади.

Т. Каримов ижро этаётган Тантибойвачча образи янада чуқурлашиши керак. Унинг ижтимоий мазмуни, яъни бу образ орқали буржуазиянинг инқирози очиб берилмаган. Актёр уни фақат пулга сажда қилувчи, қиморбоз, ичкиликбоз, жирканч бир шахс сифатида талқин қилган.

Нури образининг талқини эътиборли: санъаткорларимиздан О. Норбоева ва Г. Жамилова ижодига хос майинлик, нафислик образга янгича ёндашиб, уни муҳитнинг ўзига хос қурбони тарзида талқин этишга олиб келган. Актрисалар Нурининг камбағални оёқ учида кўрсатишини, табақавий калондимоғлигини хиралаштирмайдилар. Йўлчи кўринади-ю, унинг қалбида кутилмаганда «ўтли эҳтирос» пайдо бўлади. Отасининг Гулнорга уйланишини эшитган Нурининг ҳолатини, унинг мерос талвасасида аюҳаннос солишини, жазавага тушишини артистлар ҳаётий, ишонарли қилиб ўйнайдилар.

Спектаклнинг ҳаяжонли дамлари Теша Мўминов ва Гавҳар Зокирова талқинида бир-бирларига ярашиқ дуэт бўлиб тушган Йўлчи ва Гулнор образлари билан боғлиқ. Мўминов дастлаб меҳнатда пишган, жисмонан бақувват йигит қиёфасини чизади. Тоғаси билан илк учрашувда ишончли одамини топгандек мамнун бўлган Йўлчининг хурсандчилиги узоққа бормайди. У кўп ўтмай адолатсизликка дуч келади. Натижада характерида, ўй-кечинмаларида, дунёқарашида янгиликлар пайдо бўлиб, аста-секин ривожланиб боради. Турмада бирга ётган рус ишчиси Орлов таъсирида унинг социал ва сиёсий фаоллиги кучаяди. Энди у ижтимоий муҳит маҳсулигина эмас, балки, унга таъсир кўрсатувчи, уни ўзгартирувчи курашчи даражасига кўтарилади, қўзғолончилар билан бирга зулмга қарши жанг қилишга отланади. Сўнгги саҳнада Йўлчининг халқни инқилобга даъват этиб, полициячилар билан тўқнашувга киришиши ва ўлими эпизоди оптимистик фожиа руҳида ҳал этилган. Кенг саҳна қўйнида ўқ еган Йўлчи — Мўминов депсина-депсина саҳна олдига келиб йиқиладиган момент мажозий маънодорлиги ва ҳаяжонлилиги билан кишини ҳайратга солади.

Г. Зокирова кўрсатган Гулнор сиртдан эътиборни тортадиган жиҳатларга эга эмас. Бу кўримсиз, тортинчоқ қизнинг қайноқ ҳис-туйғусини очишда актриса пластик ифода воситасидан самарали фойдаланган. Унинг Йўлчи билан учрашуви саҳналарида қалби бахтиёрлик нашъасига тўла қиз сиймоси ёрқин намоён бўлади.

Ёрмат мисолида О. Юнусов ва Р. Авазов алданган кишининг фожиали тақдирини ишонарли кўрсата билганлар. Юнусов Ёрматни юмшоқ кўнгил, Мирзакаримбойга суяниб қолиб, унинг иродасини кўра-кўрона ижро этувчи ва охири— қизи Гулнорнинг фожиасидан сўнг, беихтиёр қасос йўлига кирувчи киши образини чизиб беради. Юнусовда кўнгилчанлик, итоаткорлик кучли бўлса, Авазовда Мирзакаримбойга нисбатан ишонч қатъий. Лекин ҳар иккаласида ҳам мирзакаримбойларга қаратилган ғазаб —охирги монолог бутун синфга нисбатан айбнома тарзида жаранглайди.

Илгариги икки спектаклда иштирок этган Наби Раҳимов (Шокир ота), Ғани Аъзамов (Қамбар)лар бу гал ҳам юморга бой, ҳар бир сўзи, таъбири томошабинларда жонланиш уйғотадиган, тийрак, ҳаётий фаол образлар яратганлар.

Маълумки, камдан-кам саҳна асарлари беками-кўст яратилади. Аксарият спектаклллар ижро этилавергани сари такомиллашиб, сайқал топиб, камчиликлардан ҳоли бўлиб боради. Шу тасқинга амал қилиб, биз «Қутлуғ қон» (режиссёр Р. Ҳамидов, композитор Н. Зокиров, рассом А. Жибоедов) спектакли ижодкорлари эътиборига баъзи мулоҳазаларни ҳавола қилмоқчимиз.

Йўлчининг ижроси актёрнинг телеэкрандаги талқинига ўхшаб қолган. Ҳар ҳолда театр саҳнасида янги, бошқача талқин бўлиши керак. Ҳакимбойваччанинг олифтароқ қилиб кўрсатилиши, балки, тўғридир. Лекин шу билан бир қаторда унинг ўтакетган шафқатсиз, разил бир шахслигини ҳам очиб ташлаш лозим эди. Томоша залининг саҳнага, воқеаларга боғланиб туришида рассом ишлари муҳим роль ўйнайди. Афсуски, спектаклда шундай «алоқа»га хизмат, аниқроғи, асарга муносиб безаклар деярли йўқ. Яна бир мулоҳаза: спектакль чўзилиб кетган, қарийб икки ярим соат давом этади.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига бағишлаб Ойбекнинг машҳур асарини саҳналаштиришга жазм этилган экан, унинг файзли спектаклга айланиб қолишига эришмоқ керак.

М. РАҲМОНОВ,
С. ТУРСУНБОЕВ.

● *Божхонадан фоторепортаж*

ҲУШЁРЛИК

ТОШКЕНТ. СССР Министрлар Совети ҳузуридаги давлат божхоналар назорати Бош бошқармаси бўлинмалари ўртасида 1986 йилда ўтказилган Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунларига кўра, Тошкент божхонасига иккинчи ўрин берилди.

— Совет Ўзбекистони пойтахти халқаро туризмнинг йирик марказларидан бири бўлиб қолди, — дейди божхона бошлиғининг ўринбосари Олег Сергеевич Маликов ЎзТАГ мухбири И. Алимов билан суҳбатда. — Кўплаб юклар ва посилкалар бу ердан чет элга жўнатилмоқда ва хориждан бу ерга келиб турибди. Уларнинг ҳаммасини муфассал текшириш, ман этилган нарсаларнинг жўнатилишига ва олиб келинишига йўл қўймаслик — бизнинг бурчимиздир.

— Шундай уринишлар тез-тез бўлиб турадими?

— Ҳа, бўлиб туради... Кўпинча чегара орқали наркотик моддалар, қимматбаҳо зийнат буюмлари, валюта, ғоявий зарарли материалларни олиб ўтишга интиладилар. Масалан, авиайўловчиларнинг бирилан жевакча глобусларни тортиб олишга тўғри келди. Бундай қараганда оддий нарсага ўхшаб кўринади улар. Мазкур глобусларда Совет Иттифоқи чегараларига анча «тузатиш» киритилган. Бу ғоявий қўпорувчилик шаклларидан бири, холос.

— Коллектив қандай шаклланади?

— Тошкент божхонасининг ўзагини ёшлар ташкил этади. Биз уларни асосан ижтимоий олий ўқув юртларидан оламиз. Табиийки, ишга кириш ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Чунки, биз ходимларни чертиб-чертиб танлаймиз. Ишга кираётганларнинг ҳаммаси бир ойлик синов муддатини ўтайдилар.

— Божхона ходимларига қандай талаблар қўйилади?

— Бизда ишловчи киши мутлоқо софдил, ҳалол, батартиб, маънавий ва психологик жиҳатдан барқарор, ўта зукко ва яхши тарбия кўрган, ички ҳиссиёти ва сезгирлиги ривожланган маданиятли киши бўлиши лозим. У чет тилларни, биринчи навбатда инглиз тилини билиши, албатта шарт. Хуллас, божхона ходими бўлиш осон эмас. Аммо, у ниҳоятда шарафли ва керакли ишдир.

Суратларда: 1. Инспектор Раъно Масаитова ва катта инспектор Тамара Завалина тортиб олинган буюмларни рўйхатдан ўтказмоқдалар. 2. Совет Иттифоқига олиб келиш ман этилган ва божхона ходимлари томонидан тортиб олинган буюмлар.

Ф. Қурбонбоев фотолари (ЎзТАГ).

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

«Ўзбекконцерт»

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

22, 25 май соат 19.30 да
23, 24 май соат 15.00 ва 19.30 да

ТАТАРИСТОН САНЪАТ УСТАЛАРИНИНГ
«СИЗ ЁҚТИРГАН КУЙЛАР»

КОНЦЕРТИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
РСФСР ва Татаристон АССР халқ артисти
Илҳом ШОКИРОВ

солистлар: Хамдуна ТЕМИРГАЛИЕВА, Ғозинур ФАРУХШИН, Искандер БИКТАГИРОВ, Зейра ШАРИФУЛЛИНА, Салим МИФТАХОВ.

Қозон Модалар театри. Чолғу ансамбли.

Концертларни — Фирдовси ХАЛИЛОВ ва Зайтуна ЯРУЛЛИНА **олиб боришади.**

Постановкачи-режиссёр — Марат ТАЗЕТДИНОВ.

Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида соат 14.00 дан бошлаб сотилади.

Коллектив бўлиб тушиш учун заявкалар қабул қилинади.

●

СССР Алоқа министрлигининг
ТОШКЕНТ АЛОҚА ЭЛЕКТРОТЕХНИКА ИНСТИТУТИ

институтга кириш имтиҳонларига тайёргарлик кўриш бўйича

БИР ОЙЛИК КУРСЛАРГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Машғулотлар — ўзбек ва рус тилларида олиб бориладди.

Ўқишга кирувчилар ўз ҳужжатларини институтнинг қабул комиссиясига топширадилар.

Ўқиш учун тўланадиган ҳақ — 14 сўм.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 ИЮЛДАН БОШЛАНАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Энгельс кўчаси, 108-уй, 226-хона.

●

«УЗБЕКБУРГАЗ» ишлаб чиқариш бирлашмасининг

ЎРТА ОСИЁ БУРҒУЛАШ ИШЛАРИ БОШҚАРМАСИГА

вахта методи билан ишлаш учун бурғулаш участкаларига

бурғуловчилар, бурғуловчи ёрдамчилари, дизелистлар, бурғулаш инженерлари, қурилиш ишчилари

КЕРАК

Мурожат учун адрес: Тошкент область, Калинин райони, Свердлов посёлкаси («Самарқанд» автостанциясидан 181, 187-автобуслар боради).

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 14/V да **Фауст,** 15/V да **Иоланта,** 16/V да **Тўмарис.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/V да **Қутлуғ қон,** 15/V да **Ойна,** 16/V да **Ғариблар.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 14/V да **Ҳийлаи шаръий,** 15/V да **Тоҳир ва Зуҳра,** 16/V да **Тошболта ошиқ.**

Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи ва СССР Адабиёт фондининг Ўзбекистон бўлими СССР Ёзувчилар союзининг аъзоси

Самариддин СИРОЖИДДИНОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

● *Тингланг, томоша қилинг*

14 май, пайшанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Заводимиз клубида. 9.40 —«Йўл чеккасидаги йигитлар». Бадиий фильм. 2-, 3-сериялар. 11.40 — Янгиликлар. 16.30 — Ҳужжатли фильм. 17.15 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.05 — Инсон омили. Активлаштириш йўллари. 18.45 — Сиз яратган боғ. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Инсон ва қонун. 20.00 — Концерт. 20.30 — «Йўл чеккасидаги йигитлар». Бадиий фильм. 3-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Олам кинокамера кўзгусида. 23.05 —Дунё воқеалари. 23.20 — «Менинг оғам Маугли». Музикали фильм. 00.25 — Тинчлик велопойгаси.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Умумий биология. 10.05 — Испан тили. 11.05 — Совет тасвирий санъати. 11.35 — Зоология. 12.00 — Д. Кугультинов поэзияси. 12.30 — Илмий-оммабоп фильм. 13.05 — «Куз оқшомларининг бирида». Бадиий фильм. 15.05 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Ритмик гимнастика. 19.20 — «Фақат сен». Бадиий фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ҳушёрлик — ҳаёт нормаси. 21.05 — Мотобол. СССР чемпионати. 21.30 — Время. 22.05 — Футбол. СССР кубоги 1/4 финал. «Динамо» (Мн) — «Торпедо» (М). Танафусда — илмий-оммабоп фильм. 23.45 — Янгиликлар.

УзТВ—I. 7.05 — Ритмик гимнастика. 7.30 — Салом, кичкинтойлар! 7.40 — Телефильм. 8.00 — Ахборот. 8.20 — Рақслар гулдастаси. 16.35 — Физика. 17.05 — Фильм-концерт. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Адабиёт. 18.15 — Мультфильмлар. 18.45 — Дин ва замонавийлик. 2-кўрсатув. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ўзбекистон ўқитувчилари съездига. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Сайловлар олдидан. 21.30 — Время. 22.05 — Ягона сиёсий кун. 22.35 —Ўзбекистон ўқитувчилари съездига. 23.25 —Ўқитувчилар учун концерт.

УзТВ-II. 19.30 — Пионер телетайпи. 19.40 — «Зося». Бадиий фильм. 20.50 — Реклама. 21.00 — Озиқ-овқат программаси — умумхалқ иши. 21.30 — Время. **ФРУНЗЕ.** 22.05 — «Бўри уяси». Бадиий фильм, 2-серия.

Радио

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Меҳнат шарофати. 9.30 — Концерт. 12.10 — Новатор. 13.00 — «Малши». 13.30 —Дам олиш соатида. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 — Қардош республикалар адабиёти. 18.15 — Варшава Шартномаси имзоланганлигининг 32 йиллигига. 18.30 — Ҳ. Юсупова куйлайди. 19.20 — Юность Узбекистана. 20.50 — Халқаро кундалик. 21.00 — «Шарқ юлдузи» журнали саҳифаларида. 21.20 — Чорвадорлар учун концерт. 22.30 — Қрим татар халқ қўшиқлари.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.